

Landscape? Urbanism

-Om semantik och språkets betydelse-

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Författare: *Henrik Olsson*

Titel: *Landscape? Urbanism*

Nyckelord: *landskap, semantik, Landscape Urbanism, landskapsurbanism, natur, kultur, urbanism, teori*

Handledare: *Gunilla Lindholm, SLU, LTJ fakulteten*

Examinator: *Mattias Qviström, SLU, LTJ fakulteten*

Kurstitel: *Skriva om landskap*

Kurskod: *EX 0378*

Omfattning: *15 hp*

Nivå: *Grund C*

Utgivningsort: *Alnarp*

Utgivningsår: *2009:09*

Serie: *Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU*

Program: *Landskapsarkitektprogrammet*

Sammanfattning:

I och med Landscape Urbanism har landskapsbegreppet sedan en tid upplevt en hausse inom arkitektur- och stadsbyggnadsdiskurs. I och med denna nya uppmärksamhet för landskapet har ett nytt behov uppstått: att diskutera vad som egentligen menas när man använder detta mångtydiga begrepp.

Med detta fokus behandlar denna uppsats komplikationerna som uppstår när ordet landskap och dess ofta motstridiga betydelser används utan att kommunicera vad som avses. Med utgångspunkt i lingvistiska teorier hävdar jag därför att språket och således semantiken, ordens innebörd, är av yttersta vikt för att formulera och konstruera nya stadsbyggnadsteorier såsom Landscape Urbanism.

För vad betyder egentligen Landscape inom Landscape Urbanism? Hur kommer det sig att ordet dels används för att referera till ytorna ”mellan husen”, men även används som ett begrepp som beskriver hela stadens dynamik? Hur kan dessa mycket olika tolkningar av ordet landskap existera under en och samma paroll – Landscape Urbanism?

Denna uppsats behandlar dessa olika tolkningar, men presenterar även ett sätt att hantera detta till synes alldagliga men mångfacetterade ord.

Primära nyckelord: landskap, semantik

Sekundära nyckelord: Landscape Urbanism, landskapsurbanism, natur, kultur, urbanism, teori

Abstract:

Due to Landscape Urbanism the term landscape has experienced a recent hausse within architecture and urban design discourse. With this new attention directed towards the landscape a new need has emerged: to discuss what is meant with this multivalent word.

With this in focus, this thesis deals with the complications that occur when the word landscape and its oftentimes contradictory meanings are used without communicating what is meant. In accordance to linguistic theories I argue that language and hence semantics, the meaning of words, is of great importance when formulating and creating new urban theories such as Landscape Urbanism.

What is really meant with Landscape in Landscape Urbanism? How come the term refers to surface conditions between buildings, but is also used to describe the dynamics of the whole city? How can these two very different interpretations of the term exist under one formulation – Landscape Urbanism?

This thesis deals with these differing semantics, but also presents a way to handle this apparently ordinary, but multi-faceted word.

Innehåll:

Tack!	5
INLEDNING	6
Förord:	7
Tes: språket som ram - semantik och förståelse	8
Landskap: dubbla betydelser	9
Mål och syfte:	10
Material och metod:	10
Avgränsning:	12
Källkritik:	12
UNDERSÖKNING	13
1. Landskapet : människan och naturen	14
2. Semantik i förändring: tre generationers landskapsarkitekter	17
3. Charles Waldheim: grundaren till Landscape Urbanism	22
4. Recensioner: Landscape Urbanism essäer	25
DISKUSSION	35
Landskapsteori:	37
Landscape Urbanism: konsekvenser och lösning?	39
Återkoppling: semantikens betydelse	39
Landscape Urbanism: konsekvenser av blandad semantik	39
Förslag: kommunikationskontroll	40
Ställningstagande: det holistiska landskapet	42
REFERENSLISTA	45

Tack!

Mitt varmaste tack till de som hjälpt mig under tiden jag skrivit denna uppsats.

Inga & Holden

For love, support and your presence which reminds me why this is an important topic to pursue.

Gunilla Lindholm

För handledning, kritik och inspirerande diskussioner som alltid drar över handledningstiden.

Charles Waldheim

For the correspondence that, not surprisingly, complicated the writing of this thesis.

Something I sincerely appreciate as it has been beneficial for the process to scrutinize my own thoughts and standpoints.

Offering patient guidance and comments to me, Charles Waldheim has brought well founded relevance to this thesis.

Emily Vogler

For finding time to help a friend in an already overloaded schedule and for being bold as well as thoughtful, providing me with grounded answers to my at times provoking questions and suggestions.

INLEDNING

bild 2

bild 3

Förord:

Föga anade jag att skrivandet av denna uppsats skulle konfrontera mig med mina grundläggande uppfattningar om hur världen är uppbyggd, organiserad och formulerad. Tiden nedlagd på research och framför datorn har därför till och från varit mycket utmattande och radikalt utvidgat min medvetenhet för maktstrukturer, existens och landskap. Mina tankar har ofta hållit mig vaken långt in på småtimmarna, utan varken ordning eller reda i huvudet. Att försöka släppa taget om mina tankar i utforskandet av landskapsbegreppet och samtidigt hålla mig till formalia och kommunikerbar logik har minst sagt varit en balansakt. För att skapa en läsbar uppsats har många av de reflektioner som dykt upp under arbetets gång sållats bort, helt enkelt lämnats att sjuda vidare i mina tankar. Förhoppningsvis kommer de upp till ytan i framtiden, väl till pass till något projekt.

Landscape Urbanism är i och med sin popularitet i arkitektkretsar enligt mig ett ypperligt område att utforska landskapsbegreppets varierande och ofta motsägelsefulla natur. Med en kritisk hållning till dess ambivalenta begreppshantering ställer jag mig frågorna: Vad menas egentligen med landskap i Landscape Urbanism? Lyckas verkligen författarna med att bryta ner dikotomin mellan stad och land, arkitektur och landskap, kultur och natur?

Min uppsats bjuder på hård kritik mot denna stadsbyggnadsformulering av en anledning. Då jag ser delar av dess intentioner som goda är min kritik ett verktyg för att skapa diskussion och på så vis få Landscape Urbanism att mogna, bli tydligare. Kanske kan min uppsats på så vis bidra till ett större genomslag för Landscape Urbanism.

I och med utforskandet av landskapets semantiska dimensioner har jag insett att dess dubbla natur och uppmärksamheten som riktas mot ordet som sådant skapar ett alldeles speciellt tillfälle. Denna hausse ger möjligheten att med en större publik diskutera frågan om vad som menas med konceptet landskap och dess komplikationer. Kanske denna uppmärksamhet t.o.m. utgör en möjlighet att börja staka ut en ny riktning för landskapsrelaterade professioner.

Med denna uppsats vill jag ta dig som läsare på en resa genom två huvudsakliga meningar som ordet landskap besitter. Förhoppningsvis kommer du att finna semantik, ordens betydelse, lika intressant och avgörande för kreativa processer som jag gör.

Henrik Olsson Malmö / Los Angeles 2009

Tes:

språket som ram - semantik och förståelse

För att förbereda dig som läsare på mitt semantiska fokus vill jag introducera dig till den lingvistiska tes som denna uppsats i viss utsträckning grundar sig på.

För ca 80 år sedan lade Edward Sapir och hans student Benjamin Whorf fram sina argument som än i dag skapar debatt. Deras tes som brukar refereras till som den språkliga relativitetsteorin hävdar i stora drag att språket är den yttre ram inom vilken en individs världsuppfattning existerar. Således hävdar dom att språket styr tankarna, d.v.s. motsatsen till den gängse uppfattningen om att det endast är ett verktyg för kommunikation.

Sapir skrev 1929: *“Human beings do not live in the objective world alone, nor alone in the world of social activity as ordinarily understood, but are very much at the mercy of the particular language which has become the medium of expression for their society....The fact of the matter is that the ‘real world’ is to a large extent unconsciously built upon the language habits of the group.”* (Salzmann, 2006, s. 52)

Whorf utvecklade detta argument 1940: *“We dissect nature along lines laid down by our native languages...organize it into concepts, and ascribe significances as we do, largely because we are parties to an agreement to organize it in this way - an agreement that holds throughout our speech community and is codified in the patterns of our language.”* (Salzmann, 2006, s. 53)

Sapir-Whorfs tes har p.g.a. sitt radikala budskap fått utstå mycket kritik under åren. Dock finns en uppfattning bland många lingvister att det ligger något i det som påstås. En liberalare hållning hävdar att språket inte sätter en absolut begränsning för vad som kan tänkas, men definitivt har en inverkan på vilka tankar som kan formuleras och kommuniceras: *“Every specialist group with*

their own technical vocabulary illustrates both the point and its limitations. Wine tasters, bridge and chess masters can all think certain thoughts more easily than the rest of us. But while this is a sign of the influence of language it does not show prevention or restraint.” (Devitt, Sterenly, 1999, s.220)

En gentemot Sapir-Whorf motsatt (men ändå besläktad med) uppfattning som nog många lekmän, däribland jag, kan hålla med om lyder: *“We have identified the semantic problem by referring to the “important roles” of language in human life. What roles are these? We think that the folk saying, “language expresses thought”, captures the central role; a human language is a system for communicating and expressing thought.”* (Devitt, Sterenly, 1999, s.5)

Med grund i Sapir-Whorf, men i enlighet med den mer liberala tolkningen hävdar jag att språket är ett betydande, men inte det enda, verktyget för hur vi tolkar, kommunicerar och därmed konstruerar vår omvärld. Som en konsekvens av detta blir semantiken, vilka innebörder vi tillskriver ord, ett mycket viktigt område för den som vill se världen med nya ögon. Därför hävdar jag att skapandet av nya visioner till stor del grundas i medveten hantering av, omtolkning av och till och med uppfinnande av ord.

Min tolkning av Sapir-Whorf kan summeras som ”Tolkningsutrymme avgör i stor grad handlingsutrymme”. Jag påstår således att en diskussion kring semantik är viktig för att medvetet kunna hålla ordens betydelse föränderlig och därmed våra visioner livskraftiga.

Landskap: dubbla betydelser

Som grundläggande introduktion till Landscape Urbanism kan man summera det som ett försök att föra samman två samtida tendenser inom stadsbyggnad under ett och samma paraply. Det första fenomenet är det skiftade fokus som inneburit att öppna ytor allt oftare ses som stadens bärande element, till skillnad från äldre stadsbyggnad som ofta fokuserat på staden som en samling byggnader: "...a disciplinary realignment currently underway in which landscape replaces architecture as the basic building block of contemporary urbanism." (Waldheim, 2006, s.11) Inom Landscape Urbanism kallas ofta designandet av stadens ytor för "medium of intervention". Det andra fenomenet är det faktum att fler professioner än landskapsarkitekter har börjat upptäcka att staden i sig är en form av landskap som kan beskrivas med samma processer och dynamiker som traditionellt kopplas till "grön" ekologi. Begreppet blir på så vis "...the lens through which the contemporary city is represented..." (Waldheim, 2006, s.11)

Som läsare kanske du märkte att dessa två olika fenomen vilar på två olika tolkningar av vad ordet landskap betyder. Hur kommer det sig att landskap i det första fallet existerar "mellan husen" och i det andra fallet täcker in hela staden, inklusive byggnader? Detta är speciellt slående när man tar i beaktning att Landscape Urbanism ofta påstås vara ett sätt att bryta ner gamla motsatspar såsom arkitektur - landskap till fördel för mer flexibla tolkningar.

Kenneth Olwig ger sin syn på landskap: "*Landscape is the expression of the practices of human habitation through which the habitus of place is generated and laid down as custom and law upon the physical fabric of the land. (Bourdieu 1977; Certeau 1984; Olwig 1996c) A landscape is thus a historical document containing evidence of a long process of interaction between society and its material environs.*" (Olwig, 2002, s.226) Detta är givetvis ett bredare perspektiv än de frågor jag ställer ovan, men belyser likväl frågan om varför ordet landskap påfallande ofta verkar vara synonymt med

"natur" eller "mellan husen" som Landscape Urbanism delvis uttrycker.

Jag menar att dessa två olika tolkningarna av landskap till viss grad är ömsesidigt uteslutande och att de var för sig visar på olika sätt att se på människans relation till sin omgivning. Därför konfronterar jag, i enlighet med vad jag skrivit om semantikens roll, Landscape Urbanism med frågan om ordet landskaps betydelse.

Mål och syfte:

Mitt övergripande syfte är att belysa vikten av ett semantiskt fokus i kreativa processer.

Mitt specifika syfte är att utforska ordet landskaps betydelse inom Landscape Urbanism, samt vart dessa betydelser kan härledas och vilka komplikationer de kan innebära.

Frågeställningar:

- Kan man urskilja en förändring i ordet landskaps användning om man studerar flera generationer av landskapsarkitekter?
- Hur används och tolkas ordet landskap av grundaren till Landscape Urbanism?
- Hur används ordet landskap i den mest förekommande Landscape Urbanism litteraturen?

Material och metod:

Jag har valt Landscape Urbanism för att beskriva landskapsbegreppets mångsidighet av två anledningar. Främst för att det är ett fält där författare från olika bakgrunder skriver om, eller använder sig av, landskapsbegreppet. Detta skapar en bred och varierad användning av ordet. Men jag har även valt Landscape Urbanism för att det är ett relativt nytt fält med ett litet antal erkända primärkällor. Jag har funnit genom undersökningar på internet att de tre böcker som författare och arkitekter oftast refererar till är: *Recovering Landscape*, *The Landscape Urbanism Reader*, samt *Landscape Urbanism: A Manual for the Machinic Landscape*. Det är dessa böcker jag valt att recensera i del fyra i min undersökning. Av samma anledning som jag valt ovanstående böcker har jag även valt bort andra källor för att jag inte kan bedöma hur väl de är spridda.

För att kunna stärka min tes om språket och ordens betydelse för världs-uppfattning och kommunikation har jag gjort eftersökningar både på internet och i bibliotek för att hitta de källor som stödjer mitt argument. Min tes om semantikens betydelse och de källor som jag underbygger denna med (se referenslista) är den främsta bakgrunden mot vilken jag kritiserar den valda Landscape Urbanism litteraturen.

För att utveckla och exemplifiera min tolkning av landskapsbegreppets dubbla innebörd i Landscape Urbanism har jag använt en rad olika landskaps-teoretiska källor. Denna litteratur (se referenslista) har jag kommit i kontakt med genom skolan eller av eget intresse, alternativt funnit när jag gjort efterforskningar till denna uppsats.

Den undersökande delen av uppsatsen är indelad i fyra delar. I del ett introducerar jag de två olika sätten att använda ordet landskap i Landscape Urbanism. Del två och tre syftar till att ge en kort historisk återblick över hur ordet har använts innan du börjar läsa del fyra som består av recensioner av de tre böckerna jag nämnt ovan.

Del 2. Semantik i förändring: tre generationers landskapsarkitekter från University of Pennsylvania

I denna del undersöker jag eventuell förändring i användningen av ordet landskap. Valet av University of Pennsylvania grundar sig på flera orsaker. Främst för att det är en ledande skola från vilken den inflytelserika Ian McHarg kom, men också för att James Corner, en av de mest framträdande författarna inom Landscape Urbanism, är nuvarande professor där. Det faktum att de tre generationer jag vill studera återfinns i en och samma skola gör det särskilt lämpligt att studera hur semantik ”ärvs eller inte ärvs” mellan generationer av professorer och studenter.

- Recension av Ian McHargs bok Design with Nature
Före detta professor vid University of Pennsylvania.
- Recension av James Corners essä Ecology and Landscape as Agents of Creativity
Före detta student till McHarg, nuvarande professor vid University of Pennsylvania.
- Intervju med Emily Vogler, genomförd 2009-02-14
Landskapsarkitektstudent till Corner vid University of Pennsylvania.

Del 3. Charles Waldheim: Intervju och recensioner av grundaren till Landscape Urbanism

Fördelen med att studera ”original” tolkningen av ordet landskap i Landscape Urbanism är att du som läsare på egen hand skall kunna använda denna intention som bakgrund när du läser mina recensioner av övriga författare. Förhoppningsvis kommer du på så vis se att Landscape Urbanism täcker en rad olika nyanser av ordet landskap utöver Charles Waldheims inflytande. Denna del består av ett längre citat från min korrespondens med Waldheim (genomförd 2009-02-10 till 03-09) samt en recension av en essä han författat.

Del 4. Recensioner av valda Landscape Urbanism essäer

I den sista delen av undersökningen ägnar jag mig åt att recensera essäer från tidigare nämnda tre böcker (se bild nedan) ur en semantisk synvinkel. Jag har valt ut de essäer som jag ansett visat på ett specifikt eller ambivalent sätt att använda ordet landskap. Vidare gäller att citaten speglar just semantiska aspekter och inte essän som helhet.

För att inte tappa bort dig på denna resa genom semantiken har jag valt att inte vänta med reflektioner och kommentarer tills efter undersökningen. Den myckna användningen av ordagranna och ofta långa citat är en konsekvens av att jag vill att du skall kunna skapa en egen bild av författarnas perspektiv, samt ge dig en mängd olika exempel på hur ordet landskap används. Jag hoppas att detta undvikande av parafrasering tillåter att du som läsare kan göra din egen tolkning jämte mina kommentarer så att du kan hålla ett kritiskt öga på mig som författare.

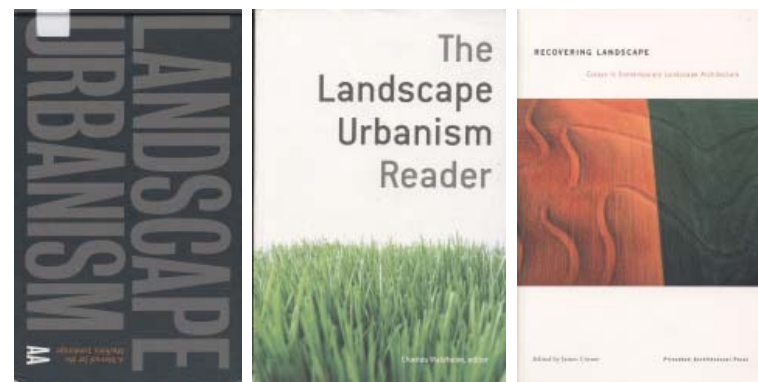

bild 4

En värdefull del av arbetet och dess metod har varit de diskussioner jag haft med Gunilla Lindholm vid schemalagda handledningstillfällen.

Avgränsning:

Uppsatsens gränser är de i sammanfattningen nämnda nyckelorden och de mest erkända och inflytelserika verken inom Landscape Urbanism. Därtill ingår de källor som jag ansett krävs för att stärka min tes om semantikens betydelse samt för att sätta Landscape Urbanism i ett landskapsteoretiskt och i viss mån historiskt sammanhang.

Källkritik:

Materialet i denna uppsats är i första hand utvalt för att det tillåter mig att dra vissa slutsatser kring författarnas användning av ordet landskap. Således bildar inte citaten en full bild av Landscape Urbanism. Samma gäller essäerna ur vilka citaten är hämtade. Däremot har det varit min yttersta avsikt att ge dig som läsare en bra bild av hur landskapsbegreppet används i dessa källor. Det är upp till dig som läsare att avgöra om jag som kritisk författare har ”övertolkat” eller ”förstorat” ordet landskaps betydelse i de valda texterna i syfte att bevisa min tes.

Jag vill också påpeka att kritiken jag framför är riktad mot de engelsk-amerikanska tolkningarna av landskap: landscape. När jag ansett att det behövts har jag dragit paralleller till andra språk för att berika din uppfattning av ordet.

UNDERSÖKNING

bild 5

bild 6

1. Landskapet: människan och naturen

bild 7

Jag inleder min undersökning med att illustrera och exemplifiera de två olika tolkningarna av landskap inom Landscape Urbanism. På detta vis vill jag visa för dig som läsare vilken uppfattning som kommer att ligga som grund för resterande delar av undersökningen.

1. Landskap som en term som beskriver öppna ytor. Exempel på detta är parker, parkeringsplatser, obebyggda tomter, skogar, etc. Detta är ett koncept som mycket tydligt exkluderar byggnader från landskapsbegreppet. Landskapet existerar "mellan husen", samt bortom staden och har ett starkt släktskap med pastorala scenerier. Denna definition härrör från det äldre ordet "landskap" och benämns inom Landscape Urbanism som ett "medium of intervention", d.v.s. anläggandet av parker, torg, m.m.

bild 8

2. Landskap som en term som beskriver stora geografiska arealer. På så vis blir även staden som helhet ett landskap bestående av en mångfald av lager såsom bebyggelse, infrastruktur, vegetation, etc. Denna användning av ordet landskap inkluderar således den enskilda byggnaden. På svenska brukar detta uttryckas som "stadslandskapet". Denna definition härrör från det äldre ordet "landschaft" och benämns inom Landscape Urbanism som "a lens", ett landskapligt sätt att se, genom vilket man kan förstå stadens dynamik.

LANDSCAPE

bild 9

Om man "extrapolerar" dessa tolkningar märker man att de, om än förenklat, beskriver två radikalt olika sätt att se på världen. Den första definitionen bygger på en konstruktion där människan och dess verk såsom byggnader tydligt inte ingår i landskaps- och naturbegreppet. Naturen är allt som människan inte har skapat och landskapet "mellan husen" är ett eko av denna natur. Den andra definitionen av landskap är ett holistiskt grepp där staden i all sin artificialitet är ett sorts landskap och således en form av natur i sig själv - mänsklig natur. Därför menar jag att dessa två sätt att använda ordet målar upp två olika världar, en där människan är separat från naturen och en där människan ingår i naturen - "allt är landskap".

Ambitionen att försöka ge ett namn (Landscape Urbanism) till dessa två olika perspektiv lämnar läsaren med den obesvarade frågan: vid vilken skalnivå börjar landskapsbegreppet att även inkludera byggnader?

För att backa några steg nämner jag vad Yi-Fu Tuan skriver om landskapets koppling till det öppna och pastorala: "*A country or nation has towns and cities. Yet, in the course of time, country and land have come to mean primarily rural places. Country is reduced or simplified to countryside. Likewise, landscape: that is, the word landscape increasingly evokes images of rural scenes and wilderness rather than of village squares and city towers.*" (Olwig, 2002, s.xiv) Detta citat är intressant att jämföra med vad han skriver om ordets ursprung och mer generella innebörd: "*To shape (that is, to modify and create) constitutes the second part of the word landscape - scape being a variant spelling of shape. What, then, is a landscape in its root meaning? It is a land shaped by people, their institutions and customs.*" (Olwig, 2002, s.xiv)

En äldre och besläktad tudelning av ordet tas upp av Kenneth Olwig: "*The two meanings inherent in the diaphor of landscape are well expressed in the definition of landscape in Dr. Johnson's classic 1755 dictionary: (1) 'A region; the prospect of a country'; (2) 'A picture, representing an extent of space, with the various objects in it.'*" (Olwig (Ziady DeLue, Elkins ed.), 2008, 159)

Man kan enkelt fylla i själv att det är Dr. Johnsons andra definition som sedermera kopplats ihop med det pastorala, såsom i landskapsmåleri. Olwig fortsätter: "*Johnson's early dictionary, however, does not seek to smooth over difference by eliminating meanings that do not fit together. Instead, he provides two distinctly different definitions, the uses of which might be seen to be 'socially at odds, and even mutually exclusive.'*" [Citerar Pierre Bourdieu]" (Olwig (Ziady DeLue, Elkins ed.), 2008, 160)

Anne Whiston Spirn skriver om definitionerna som Olwig presenterat ovan: "*Dictionaries still describe landscape as scenery, as something seen in a single glance. This definition derives from 17th-century landscape painting. Art of that period (and science as well) was concerned with depicting the Earth's surface at a particular point in time or space and with describing trees, flowers and buildings as discrete elements within a framed composition.*" (Spirn, 1990, s.38) Denna vanliga tolkning av landskap kontrasterar hon med en mer dynamisk syn i likhet med vad Tuan skrev om ordets ursprung och Dr. Johnsons första definition: "*The art and science of our time have reached beyond the visible surface of landscape and the scope of the naked eye to explore flows of energy and materials across space and time and relationships across the continuum from microscopic to astronomical scales.*" (Spirn, 1990, s.39)

Hur kommer det sig då att synen på landskap som en passiv, statisk vy numer kopplas till det pastorala? I sin essä *The expanded Field of Landscape Architecture* ger Elizabeth Meyer en ledtråd. Hon pekar ut något som är grundläggande för hur den moderna världen är konstruerad: binära par, d.v.s. motsatser. Omvärlden blir genom dessa strukturerad och hierarkiskt ordnad då det binära paret består grundläggande av en stark/positiv sida samt en svag/negativ. Meyer visar hur detta strukturerande med ett exempel på engelska där språket tydligt visar hur vi uppfattar och därmed konstruerar vår värld: *Man and Woman, Man and Nature*. Att det är kvinnan och naturen som är den sida som givits den och svagare rollen är tydligt. Denna koppling återfinns feministisk diskurs som "*the Woman - Nature connection*" (Meyer (Thompson,

Steiner ed.), 1997, s.46) Detta speglas även i det vanliga uttrycket “moder jord”.

Denna uppdelning av världen menar Meyer “*perpetuates the separation of human life and other forms of life...*” (Meyer (Thompson, Steiner ed.), 1997, s.46) och att detta kontrollsystem reflekteras och manifesteras genom vårt språk. Hon utvecklar denna uppdelning med vanligt förekommande exempel såsom: stad och land, arkitektur och landskap, kultur och natur. Detta förklarar enligt Meyer hur naturen ofta tillskrivs negativa egenskaper som ostrukturerad, oregelbunden och vild och hur begreppet landskap ofta varit synonymt med ”Tabula Rasa”, ett blankt papper. Detta exemplifierar hon med Le Corbusiers skisser där det vegetativa landskapet, d.v.s. kontexten, endast fyllde syftet som ram eller bakgrund till hans arkitektur. För att summera denna uppdelning och maktstruktur, varför landskapet existerar “mellan husen” eller utanför staden, citeras Sherry Ortners slående fråga: “*Is landscape to architecture as nature is to culture and female is to male?*” (Meyer (Thompson, Steiner ed.), 1997, s.49)

2. Semantik i förändring: tre generationers landskapsarkitekter

bild 10

I denna del vill jag undersöka eventuella förändringar i hur ordet landskap används och tolkas. Genom att studera professorer och deras studenter förväntar jag mig finna en historisk tendens, ett semantiskt skifte. Denna undersökning fokuserar på University of Pennsylvania eftersom det är en framstående skola inom landskapsarkitektur och formulerandet av Landscape Urbanism. Successionen studeras genom tre generationer: Ian McHarg, författare till den inflytelserika *Design with Nature*. James Corner, före detta student under McHarg och en av de främsta författarna inom Landscape Urbanism. Emily Vogler, nuvarande student under Corner.

Första generationen: Ian McHarg - Design with Nature

I början av sin bok ger McHarg läsaren en kort men detaljerad beskrivning av sitt barndoms Skottland. Hur hans familjehem låg mitt mellan de enligt honom två motsatserna: det hårda och ofta ohälsosamma livet i det industriella Glasgow i ena riktningen och den fridfulla landsbygdens i den andra.

Denna idémässiga separation av stad och landsbygd/natur präglar McHargs bok och det är mot denna bakgrund han lägger fram sitt arbete, “a simple plan for man in nature”. Ett förslag som inte erkänner människan och hennes verk som natur i sig, utan istället lägger vikten på vad McHarg anser vara människans roll på planeten: “*He [manlig!] must become the steward of the biosphere. To do this he must design with nature*” (McHarg, 1992(1969), s.5)

Dock uttrycker McHarg vikten av att “*abandon the simplicity of separation and give unity its due...*” för att möjliggöra “*...potential harmony between man and nature*” (McHarg, 1992(1969), s.5) Förvisso en nobel ståndpunkt, men som mycket tydligt bygger på idén om människan som separat från naturbegreppet. Genom dessa argument lägger McHarg fram sin tolkning av landskapsarkitektyrket: att garantera naturens (d.v.s. vegetation) plats i staden och nära människorna som en sorts grön kompensation för den urbana verkligheten.

McHarg lägger fram sitt förslag såsom: “*the simple proposition that nature is the arena of life*” (McHarg, 1992(1969), s.5) Då detta kan verka lite vagt uppstår givetvis följande fråga: borde inte då människan och alla dennes boningar enligt McHarg ingå i naturbegreppet? Tydligt inte eftersom han lägger vikten på människans roll som ”*steward of the biosphere*”.

För att sammanfatta kan man säga att bokens titel säger det mesta om den grundläggande semantiken och vilken världsbild boken bygger på: *Design* [av människan] *with* [med respekt för] *Nature* [inte människan]. Således bygger McHargs Opus One på en distinkt separation av människan från naturbegreppet.

Andra generationen:

James Corner - Ecology and Landscape as Agents of Creativity

(Essä från Ecological Design and Planning)

Corner börjar med vad han anser vara de två mest förekommande tolkningarna av naturbegreppet:

1. Konceptet natur, en produkt av det mänskliga intellektet. Ett begrepp som beskriver den ickemänskliga världen.
2. Det “*amorphous unmediated flux*” (s.84), d.v.s. den fysiska världen och dess processer som faktiskt förekommande fenomen. Av Corner benämnt som kosmos.

Detta är viktigt som grund för att förstå Corners fortsatta resonemang om ekologi och kreativitet (som en drivande kraft i mänsklig ekologi). Ekologi är enligt Corner traditionellt kopplat till den första definitionen av natur, en mänsklig tolkning av de processer som den ickemänskliga världen kännetecknas av. Detta kopplar han till kreativiteten som han ser som en grundläggande förmåga för att kunna tolka och omtolka världen, d.v.s. vår förmåga att kunna skapa begrepp såsom ekologi. Corner menar att ekologi och den mänskliga kreativiteten på så vis är ett “*diversely interacting whole*” (s. 81)

I sin essä använder Corner binära termer såsom kultur och natur, men är noggrann med att poängtera att sådant strukturerande är en rest från upplysningstiden. Detta tolkar jag som en liberalare hållning gentemot semantik och att naturbegreppet skulle kunna vidgas, eller åtminstone kunna användas mer flexibelt.

Därmed blir det även relevant att ta upp vad Corner skriver om just semantik och dess inneboende tröghet, att ord inte lätt ges en ny definition: “*The notion of ecology is entrenched within the modern paradigm...*” (s.93) Vilket betyder att tolkningar och hierarkier som strukturerar land och språk givetvis måste förstås som integrerade delar i en historisk kontext. För att konkretisera påpekar Corner att landskapsarkitekter som strävar efter att uppnå en naturalistisk (naturlig) design lämnar inget utrymme för mänsklig uppfinningsrikedom och kreativitet som en drivande kraft i vår utveckling.

För att utveckla ovanstående citat skriver Corner att “*The only nature that is real to us is constituted through the field of language.*” (s.95) samt att man måste “*get behind the veneer of language to find aspects of the unknown within what is already familiar.*” (s.98) Således menar Corner att språket och semantiken är en avgörande nyckel för “*the process of finding and founding alternative worlds.*” (s.98) För att relatera detta till det egna fältet landskapsarkitektur skriver Corner att professionen inte kännetecknas av “*construction, finished and complete works*” i likhet med pastoralt sceneri (se del ett i undersökningen), utan istället “*more about the design of process, strategies and scaffoldings – catalytic frameworks...*” (s.102) På detta vis vidgas landskapsarkitekturen från att bara vara ekologisk i traditionell bemärkelse (jordmån, vegetation, etc.) till att inkludera alla fenomen som kan beskrivas med kreativ/ekologisk dynamik. Ett holistiskt grepp där människan och dennes spår kan inkluderas som en del av landskapsbegreppet.

Tredje generationen: Emily Vogler

Nedan följer ett sammandrag av min intervju i form av stolpar. Givetvis med Voglers medgivande.

Em,

So the scope of my bachelor's thesis is to investigate the semantic implications/complications mainly within Landscape Urbanism.

One part of the investigation of the semantics is to explore how the notion of Landscape has transformed through three generations of Landscape Architects. The medium is U Penn, so I've started with reading McHarg's Design with Nature, then read Corner's Ecology and Landscape as Agents of Creativity, to at last land with an interview around the questions below with you. So the succession of semantics is through McHarg – Corner – Vogler.

//Henrik

QUESTIONS:

What is inherent within the word/notion of landscape to you?

- *Landscape is an amalgam of cultural and built – natural and ecological. It's something that takes place and works at multiple scales, from city block to region. Landscape is not necessarily divided, but an interaction between nature and culture, a surface condition influenced by different factors and forces: a continuum, a flux between ecological and built factors.*
- *Landscape Urbanism and Landscape Architecture is urban design informed by for example hydrology, topography, geology. The human*

settlement as an interplay with nature, a continuum of influence between human and non-human environment.

Does your personal notion of Landscape have any special connections to materiality, scale, gender or ideology?

- *The strength of landscape is that it's a holistic concept and thus multi-scalar. That it ranges from the minute, for example plant and soil, to the larger city and regional systems. Landscape as term works across scale, from local to global and vice versa. Glocally. As scale zooms out, the materials shift to also include larger systems of for example architecture and infrastructure.*
- *It's also important to see that all landscape systems are symbiotic. For example, the predator - prey relationship can be applied to other phenomena, not only wildlife. As the notion of landscape is multi-scalar, it works through the same forces and functions across scale. This can be seen when species interact, or individual to group relationships. The same principles can be applied to other systems, not necessarily living. Another example is resource flows to the singular plant, shown as a radius of influence. A radius that also can be found when examining cities. Successful Landscape Architecture has through these methods the possibility to reach out in regional scale. Therefore it's interesting to use the term "territory" [refererar till Anuradha Mathur vid University of Pennsylvania] as this includes the influence of and upon the actual project site from the surrounding context.*

What is your opinion on the popularly perceived polarity between city and landscape, and the notion of landscape as something "natural"?

- *Urban conditions and perceptions are often related to fear, which creates the divide between land and man. This can be traced to the European colonizing the U.S., a period when the newcomers*

perceived the land as wild. This has to be taken into account when considering the short urban history of the U.S. Landscape Architecture as a practice as well as theory breaks that line, bringing “nature” into culture.

- *For example: the forests and lands in the U.S. that were and are perceived as “natural“ although being highly maintained landscapes even by the time of the European arrival. There is a need to reveal the actual high degree of human authorship of the land. What is considered as “natural” is often designed. For example Yosemite National Park, which is a highly maintained, managed and directed experience.
So whether humans are outside and apart from nature or not? That´s what the work of Landscape Architecture is dealing with. The dichotomy between nature and culture is not fixed and distinct, but a sliding scale up to man to decide.*

Is it still, in the 21st century, viable/adequate to separate urban and non-urban, human and non-human processes, in space and in mind?
What models of thought or time-spatial configurations could replace this dichotomy?

- *This is largely related to the previous question. The separation between urban and non-urban is not polar but a necessity to be able to shift approach depending on what territory one is working with. The different and distinct qualities of the systems needs to be recognized. So the nature – culture model is useful in order to operate accordingly to the chosen type of landscape. The desire of Landscape Urbanism to bring together urban and non-urban is the strength of the project. It has a flux approach to the relationship of these two.*
- *Landscape , as expressed in Landscape Urbanism as well as Landscape Architecture, has to be understood as nested systems and nested scales. The layering of human and non-human systems needs a model of analysis that defines as well as differentiates these layers, but*

still recognizing their interdependency. Cities are, or should be, nested in the ecological framework, in relationship with the ecology around them.

To what would you trace the confusion of semantics in today´s design professions? Professional turf and inter-professional hierarchies? Different schooling background among the proponents of Landscape Urbanism?

- *The notion of Landscape Architecture as merely vegetal or floral decorative elements in urban settings is still taught in many schools of Landscape Architecture, which is problematic.*
- *Different interpretations and approaches to the notion of landscape within different professions clearly demonstrate the need a way to discuss its semantics. As Landscape Urbanism is an inter-professional practice it´s also an arena in which Landscape Architecture can be discussed on a regional scale with other professions.*
- *Today Landscape Architecture is redefining itself; hence it is searching for terms. Who are we? What´s a Landscape Architect? Semantics is a way to define us and shift the professional scope and future. Landscape Urbanism and Landscape Architecture are both emerging fields.*
- *What is really possible to deal with? Landscape Urbanism can act as a choreographer of space and systems. But there is a point with the ability to make a distinction between nature and culture. As well as using overarching ways and approaches. The Landscape Urbanism intent to promote collaboration between design professions is a start.*

Slutsatser: Semantik i förändring: tre generationers landskapsarkitekter

Mellan McHarg och Corner är det ett formidabelt glapp. Medan McHargs verk kännetecknas av en attityd där naturen ses som enbart ickemänsklig och gottgörande har hans student Corner en mer komplex syn på tillvaron där

mötet och spelet mellan mänskligt och ickemänskligt står i fokus. Skillnaden mellan de båda visar sig ytterligare genom hur de kommunicerar sina visioner för läsaren. McHargs bok tar närmast formen av en fältmanual för minsta möjliga mänskliga åverkan jämfört med Corners poetiska uttryck för möjligheterna med nya tolkningar och sammanvävandet av mänskliga och ickemänskliga system och fenomen.

Detta glapp består med andra ord av en semantisk skillnad. Då McHarg med all tydlighet kommunicerar att människa och natur är separata ger Corner läsaren möjligheten i större utsträckning konfrontera denna fråga själv.

Emily Vogler levererar originella och genomtänkta svar, men visar stora likheter med sin lärare Corner. Specifikt kan man se likheter mellan dessa i deras syn på motsatspar såsom natur - kultur. Ett förhållningssätt som inte vilar på strikt uppdelning utan präglas av tolkningsutrymme och idéer kring samspel mellan motsatser och till synes vitt skilda fenomen.

Då man kan se ett stort semantiskt steg från McHarg till Corner är det svårare att se i vilken riktning tolkningarna av landskaps- och naturbegreppet kommer röra sig i framtiden. Möjligen kan det vara så att Corners lärjungar (t.ex. Emily Vogler) inte kommit tillräckligt långt i deras professionella bana för att lägga fram nya tolkningar. Men med största sannolikhet är University of Pennsylvania en av de skolor som även i framtiden kommer leverera visionära landskapsarkitekter som gör stor skillnad för professionen.

An aerial photograph of a city grid, likely Chicago, showing a dense urban layout with a prominent river and green spaces. The image is used as a background for the text on the left side of the page.

3. Charles Waldheim: grundaren till Landscape Urbanism

Poängen med att intervjua och särskilt studera Charles Waldheim är hans roll som myntare av begreppet Landscape Urbanism 1997. I egenskap av grundare är han därmed även en av de största influenserna inom detta fält. Genom denna korta granskning hoppas jag att du kan jämföra hans användning av ordet landskap med de författare jag recenserar i del fyra. Denna del består av ett längre citat från min e-mail korrespondens med Waldheim samt en semantisk granskning av hans essä Landscape as Urbanism.

Viss förvirring kan uppstå när man läser The Landscape Urbanism Reader p.g.a. blandandet av olika etymologier av nyckelordet landskap i en och samma bok, ofta utan några förklaringar till läsaren. En summering av de två huvudtolkningarna av landskapsbegreppet är på sin plats. Detta för att guida dig som läsare inför nedanstående text om Charles Waldheim, men också inför läsandet av del fyra i undersökningen.

1. Landskap som en term som beskriver öppna ytor. Denna definition härrör från det äldre "landskip" som refererar till landskapsmåleri. Denna bild av landskapet har senare blivit en designdisciplin som kanske främst kan exemplifieras med brittiska landskapsparker. Detta kan härledas till Dr. Johnson, A dictionary of the English language som "*A picture, representing an extent of space, with the various objects in it.*" (Olwig (Ziady DeLue, Elkins ed.), 2007, s.159) Denna tolkning av landskap är idag präglad av det pastorala och gröna och exkluderar mänskliga artificiella verk såsom byggnader. Landskapet existerar "mellan husen". I Landscape Urbanism kallas denna definition för ett "design medium" och refererar öppna ytor såsom parker, torg, parkeringsplatser, m.m.

2. Landskap som en term som beskriver hela staden som ett landskap. Denna definition härrör från det äldre "landschaft" som refererar till den ständigt skapande processen av den fysiska världen. Denna tolkning av landskapsbegreppet som en arena där alla aktiviteter tar plats inkluderar vegetation såväl som mänskliga artefakter, "allt är landskap". Således blir bebyggelse, skogar, geologi, hydrologi, infrastruktur, etc. underkategorier. I Dr. Johnsons,

A dictionary of the English language uttrycks det som “*A region; the prospect of a country*” (Olwig (Ziady DeLue, Elkinsed.), 2007, s.159) I Landscape Urbanism uttrycks detta som att landskapsbegreppet är ”a lens” vilken genom man kan förstå stadens dynamik.

Dessa två tolkningar av ordet landskap är intressanta att jämföra med vad Charles Waldheim svarade på mitt påpekande att Landscape Urbanism blandar dessa betydelser.

“As you rightly point out, the very ambiguity of the category of landscape is part of its utility to the landscape urbanist formulation, as landscape avoids the nature-culture dichotomy as easily as it avoids the distinction between existing ecological function and designed intervention. As such, we have proposed landscape urbanism and try to avoid using nature/culture or other oppositions that you acknowledge are problematic. Also as you point out, the LU project explicitly identifies landscape as 1) a lens to understand the contemporary city as well as 2) a medium through which to intervene in those cities.”

Charles Waldheim, 13 February 2009

Om Landscape Urbanism lyckas med att undvika eventuell problematik som kan uppstå i och med mixandet av dessa betydelser hoppas jag att du som läsare har en åsikt om efter läsandet av min uppsats. Apropå gränsöverskridande och språk inleder Charles Waldheim sitt manifest med att referera till Roland Barthes: “*Interdisciplinarity is not the calm of an easy security; it begins effectively...when the solidarity of the old disciplines breaks down – perhaps even violently, via the jolts of fashion – in the interest of a new object and a new language...*” (Waldheim, 2006, s.15).

I skenet av Barthes citat ger Waldheim sin syn på varför landskapsbegreppet skall stå i fokus för detta multidisciplinära arbete: “*In this horizontal field of urbanization [d.v.s. sprawl och öppna ytor], landscape has a newfound relevance, offering a multivalent and manifold medium for the making of*

urban form, and particular in the context of complex natural environments, post-industrial sites, and public infrastructure.” (Waldheim, 2006, s.15) Vidare kallar han Landscape Urbanism för en “*...emerging body of knowledge.*” (Waldheim, 2006, s.18) Givetvis måste ett sånt uttalande synas i sömmarna, i denna uppsats genom att undersöka semantiken.

The Landscape Urbanism Reader: Charles Waldheim - Landscape as Urbanism

I början av sin text skriver Waldheim: “*Across a range of disciplines, many authors have articulated this newfound relevance of landscape in describing the temporal mutability and horizontal extensivity of the contemporary city.*” (s.37) Givetvis är denna koppling mellan den traditionella innebörden av landskap (som kopplad till ekologi och grönska) och stadens dynamik mycket värdefull. Men en intressant fråga uppstår: Är denna dynamik, “*temporal mutability*”, nödvändigtvis bunden till den utbredda stadens horisontalitet? Är inte dessa stadens processer, “*flux*”, lika lämpade att beskriva låt säga Hong Kongs eller Manhattans vertikala struktur? Finns det i detta citat någon sorts ”vertikalitetsgräns”, där staden inte längre uppfattas som ett landskap?

Waldheim utvecklar sin syn på vad landskap är genom att referera till Rem Koolhaas: “*Architecture is no longer the primary element of urban order, increasingly urban order is given by a thin vegetal plane, increasingly landscape is the primary element of urban order.*” (s.42) Waldheim fortsätter med ytterligare ett citat av Koolhaas: “*Atlanta [Georgia] does not have the classical symptoms of the city; it’s not dense; it’s a sparse, thin carpet of habitation, a kind of supremacist composition of little fields. Its strongest contextual givens are vegetal and infrastructural: forests and roads. Atlanta is not a city; it is a landscape.*” (s.43) Koolhaas kommunicerar i sina citat en stark skiljelinje mellan stad och land, mänskligt och ickemänskligt. En plats där landskap behändigt kan definieras som ”grönska”. Man leds till att reflektera över skillnaden mellan dessa citat och vad Waldheim skrev tidigare om hela

staden som ett landskap: ”*describing the temporal mutability... of the contemporary city*” (s.37)

Mot slutet tar Waldheim upp några projekt som han finner relevanta. Han nämner Bernard Tschumis förslag till Downsview Park i Toronto, The Digital and the Coyote: “*Airstrips, information centers, public performance spaces, internet and world wide web access all point to a re-definition of received ideas about parks, nature and recreation, in a 21st century setting where everything is “urban”, even in the middle of the wilderness.*” (s.51) Tschumis förslag som bygger på “juxtaposition” mellan vårt samhälles digitala lager och det som traditionellt ses som vild natur är minst sagt banbrytande. Att Waldheim tar upp detta perspektiv som poängterar att det inte finns något som är helt och hållet “natur” eller ”urbant” visar enligt mig på den verkliga styrkan i Landscape Urbanism.

Som läsare vill jag uppmuntra dig att reflektera över skillnaden i ovan uttryckta perspektiv (Koolhaas dikotomi vs. Tschumis holistiska grepp). Är det möjligt att föra samman eller undvika denna skillnad såsom Waldheim påstår när han skrev till mig: “*...we have proposed landscape urbanism and try to avoid using nature/culture or other oppositions that you acknowledge are problematic.*”

Slutsatser: Charles Waldheim: grundaren till Landscape Urbanism

Svårigheterna med att överbrygga de olika meningarna av landskapsbegreppet visar sig till viss del i Waldheims texter. Ambitionen finns att sammanväva eller upplösa tidigare dikotomi mellan stad och land, men kommuniceras ofta genom dessa semantiska motsatser. Tydligast visar detta sig i citaten av Koolhaas.

Även blandandet av olika landskapliga perspektiv ställer till problem. Vad menas egentligen? Eventuellt kan detta generera problem för Landscape

Urbanism när dessa idéer skall praktiseras.

Kapitlet ovan visar att begreppet landskap åter är i rampljuset, men även att det lämnas oproblematiserat av Waldheim. Inom Landscape Urbanism verkar semantik vara ett till stor del orört territorium.

4. Recensioner:

Landscape Urbanism essäer

bild 12

I den kommande delen av undersökningen presenterar jag kritiska recensioner av essäer valda ur *The Landscape Urbanism Reader*, *Recovering Landscape*, samt *Landscape Urbanism: A Manual for the Machinic Landscape*. Dessa bör läsas i skenet av de föregående tre delarna av undersökningen där jag presenterar vad jag menar är två olika tolkningar av ordet landskap inom Landscape Urbanism.

Det är viktigt att poängtera att recensionerna endast kastar ljus på olika betydelser av ordet landskap och inte essän i sin helhet. Detta är en metod för att begränsa min uppsats storlek, samt måla en bred bild över olika semantik inom Landscape Urbanism.

The Landscape Urbanism Reader:

Graham Shane - The Emergence of Landscape Urbanism

Shane börjar med att beskriva den historiska kontext ur vilken Landscape Urbanism har uppstått: den postindustriella staden, på många platser i världen karakteriserad av sprawl. Eller som Shane uttrycker sprawl: “...*dissolved the city into the landscape.*” (s.58) Tydligt är staden i sig inte ett landskap enligt Shane, eftersom den upplöses i det. Alternativt, om man ger en mer generös tolkning, är staden en landskapstypologi som upplöses i en större landskaplig skala.

Vidare poängterar Shane att många Landscape Urbanism projekt aldrig har kommit längre än till ritbordet eller tävlingar. Kan svaret på detta vara de ofta komplexa formuleringarna inom Landscape Urbanism?: “*Landscape urbanists want to continue the search for a new basis of a performative urbanism that emerges from the bottom up, geared to the technological and ecological realities of the post-industrial world.*” (s.65) Ett annat hinder är det stora tolkningsutrymmet. Kopplar Shane i citatet ovan urbanism till teknologi och landskap till ekologi?

Shane fortsätter: *“Landscape urbanists, equipped with a sense of shifting and changing urban morphologies, create new and unforeseen recombinations and hybridizations, liberating the urban design discipline from the current, hopeless, binary opposition of past and present, town and country, in and out.”* (s.65) Om Shanes text lever upp till detta är diskutabelt, då det bärande nyckelordet landskap fortfarande verkar inneha rollen som urbanismens motsats.

The Landscape Urbanism Reader: James Corner - Terra Fluxus

Corner börjar med att poängtera att landskapsbegreppet är en mänsklig konstruktion som inte bara är en beskrivande term för vissa miljöer, utan att ordet även besitter *“a range of imaginative and metaphorical associations“* (s. 23) Denna ståndpunkt, att ha en ”landskaplig blick” gör att det enligt Corner är ett begrepp som kan *“theorize sites, territories, ecosystems, networks, infra-structures and large urban fields.”* (s.23) Det Corner kommunicerar möjliggör enligt mig ett vidgat handlingsutrymme för landskapsarkitekten. Landskap blir på så vis inte grön “natur”, utan snarare ett sätt att förstå omgivningen. Att granska vad som ligger i olika fenomenets natur, oavsett om det är skapat av människan eller ej. Corner uttrycker också att detta sätt att se staden egentligen inte är något nytt (trots att andra författare inom Landscape Urbanism gärna vill framställa det så): *“Leading schools of landscape architecture have traditionally understood the scope of landscape as a model for urbanism...”* (s.23)

Detta kan jämföras med vad Corner skriver om den traditionella tolkningen av landskap, den som är influerad av landskapsmåleri och utgör stadens motpart: *“... a cultural image of “Nature” an image to which landscape is so firmly attached. Nature, in the above-mentioned examples, is most represented by a softly undulated pastoral scene, generally considered virtuous, benevolent, and soothing, a moral well as practical antidote to the corrosive environmental and social qualities of the modern city. This landscape is the*

city’s “other”, its essential complement drawn from a nature outside and excluding building, technology, and infrastructure.” (s.25)

Som ett komplicerande exempel tar Corner upp Los Angeles River. Ett betongdike vars syfte är att ta hand om vårfloder och förhindra översvämningar. Trots att dess syfte är att rent hydrologiskt ses det inte som ett landskapselement. Corner skriver: *“Its [betongdikets] advocates view “nature” here as a violent and threatening force – and rightly so. On the other hand landscape architects, environmentalists, and various community groups want to convert the channel into a green corridor, replete with riparian habitat, woodlands, birdsong, and fishermen. For these groups, “nature” has been defaced by the engineer’s zeal for control. It is, I believe, a well-intended but misguided mission, and it underscores the persistent opposition [mellan människa och “natur”] in people’s minds.”* (s.25)

Corner skriver vidare om denna dikotomi: *“...the design of Parc de la Villette, in which many landscape architects initially decried the lack of “landscape” in the park’s design, seeing only the buildings or “follies”. ... This sentiment is very telling, for ... the various groups contesting the Los Angeles River today – it keeps the categories of building/city versus green landscape as separate entities: the follies at la Villette are somehow not recognized as being part of the landscape, just as the concrete river channel [Los Angeles River] is not recognized as a landscape element, even though its landscape function is solely hydrological.”* (s.26)

En bidragande faktor till denna uppdelning av vad som är landskap och inte är enligt Corner de olika arkitekturernas gränser och verksamhetsfält: *“So this antinomic, categorical separation between landscape and urbanism persists today not only because of a perceived difference in material, technical, and imaginative/moralistic dimensions of these two media, but also because of a hyper-professionalized classification, a construction further complicated through competing power relations.”* (s.27)

Det Corner skriver kan summeras med hans reflektioner över staden som landskap: *"This work must necessarily view the entire metropolis as a living arena of process and exchanges over time ... The designation terra firma (firm, not changing; fixed and definite) gives way in favor of the shifting process coursing through and across the urban field: terra fluxus"* (s.30)

The Landscape Urbanism Reader: Richard Weller - An Art of Instrumentality: Thinking Through Landscape Urbanism

Weller skriver att Landscape Urbanism dels har uppstått ur arkitekturens nyvunna intresse för landskap samt landskapsarkitekturens vidgade arbetsfält. Enligt honom är Landscape Urbanism svaret på vad landskapsarkitekturen inte lyckats med: *"conceptually and practically synthesize landscape planning and design."* (s.71) En av orsakerna till detta uttrycker Weller lite otydligt är planeringens *"low semantic load on itself"* medan design *"bears a high semantic load"* (s.71) Han utvecklar sin syn på skillnaden mellan landskapsplanering och -design: *"landscape design's indulgences in the semantics of the garden are paralleled by planning's tendency towards reductionism..."* (s.73) Situationen blir inte lättare genom landskapsbegreppets koppling till "natur": *"A pastoral modernity holds sway in the public imagination"* som ofta innebär *"the absence of infrastructure, a condition which says much about the prevailing power of eighteenth century English aesthetics..."* (s.73)

I samband med ovanstående skillnad mellan design och planering förklarar Weller ytterligare den moderna landskapsarkitekturens dilemma: *"...a consequence of landscape architecture being stretched so far across the intellectual and actual geography of what is meant by landscape."* (s.73) Därför presenterar han en strategi för att komma till rätta med detta: *"What is meant by landscape cannot be considered unless one works through what can be meant by ecology, and perhaps there that we find a new conceptual imaging of landscape, one which landscape urbanist sensibilities apprehend as a*

hybridization of natural and cultural systems on a globally interconnected scale." (s.73) Om Landscape Urbanism i sin nuvarande form verkligen kan bidra till att utveckla och eventuellt förtydliga svaret på frågan Vad är landskap? är tveksamt. Oavsett om så är fallet eller ej så ser Weller ett hinder i vägen för att utveckla ekologibegreppet: *"The scene of ecology and its popular manifestation as environmentalism has practical and philosophical implications for landscape architecture and society at large."* (s.74)

För att sammanfatta Wellers perspektiv är det lämpligt att visa med några citat hur han ser på användbarheten för begrepp som landskap och ekologi: *"Although translating into a victimized "nature" in the popular interpretation, ecology is increasingly synonymous with new and more sophisticated models of universal (dis) order..."* (s.74) och hur en sådan användning av begreppen: *"...places cultural systems within the epic narrative of evolution"* (s.74) Ett citat som visar på ett perspektiv där det handlar om ett landskap, trots uppenbara olikheter mellan stad och land, mänskligt och ickemänskligt.

För att stödja sin poäng citerar Weller filosofen och historikern Manuel de Landa och hans landskapliga definition av staden: *"a coagulation of fluctuating systems, a slowing or acceleration of larger temporal process."* (s.78)

För att avsluta kan man använda följande citat av Weller där han verkar visa på en holistisk tolkning av landskap, urbanism och andra sätt som staden kan examineras på: *"All at once the contemporary city is landscape, building, and infrastructure spread across urban, rural and wilderness territories..."* (s.78)

The Landscape Urbanism Reader: Linda Pollak - Constructed ground: Questions of Scale

Pollak börjar med att beskriva Landscape Urbanisms ursprung: *"The discipline of landscape urbanism has emerged primarily from within landscape architecture, widening its focus on processes to include those that*

are cultural and historical as well as natural and ecological.” (s.127) Huruvida Landscape Urbanism utgör landskapsarkitekturens vidgade fokus är tveksamt. Hursomhelst så påpekar Pollak vikten av att ”se landskapet” och bristen på denna förmåga i arkitektkåren: *”This convention of figure/ground is part of historically embedded oppositional system of thought – other oppositions include architecture/landscape, object/space, culture/nature, and work/site...”* (s.127) Enligt Pollak klumpas den senare termen i de nämnda paren ihop till en otydlig *”landscape-space-nature-site blur...”* (s.127)

För att kunna röra sig mer fritt skapar Pollak sitt eget begrepp: *“constructed ground”* vilket skall tjäna som en övergripande term: *“...a hybrid framework that crosses between architecture, landscape architecture, and urban design, to engage the complexity of contemporary urban landscape.”* (s.127) Här frågar man sig genast vad nyttan med denna nya formulering är när det redan finns en term som täcker in allt det hon nämner? Landskap, eller som hon själv skriver i citatet ovan *”urban landscape”*. Som en konsekvens av detta är figur, arkitektur, kultur, etc. underkategorier till landskapsbegreppet. Tyvärr nämner inte Pollak att hennes egen användning av landskap även kan ha den betydelsen.

Pollaks visar med stor tydlighet att även om man kommunicerar sin tolkning av landskap, så finns det ytterligare meningar och innebörder till detta ord. I detta fallet poängteras problematiken med att se landskap som något som existerar utanför staden, alternativt mellan husen. Landskap som en övergripande term, som ”arena”, nämns inte, annat än omedvetet. Detta exemplifierar hur semantiken kring landskap ändras med skala, språkligt sammanhang och världsbild.

The Landscape Urbanism Reader: Elizabeth Mossop – Landscapes of Infrastructure

Mossop beskriver Landscape Urbanism som *“...a discourse based on contemporary urbanism and landscape theory and methods...”* (s.165)

Hon utvecklar hur detta sker inom Landscape Urbanism på följande vis: *“Landscape is used as a metaphor for contemporary urban conditions...”*, *“Landscape is also used to represent and understand the dynamic systems of the city, and is increasingly perceived as the significant medium for city making.”* (s.165) Mossops citat summerar på ett elegant vis Landscape Urbansims ambition: att applicera olika landskapstolkningar på olika urbana skalor. Men dessa citat avslöjar också att det inte handlar om ett landskap. Nyckelordets betydelse skiftar från att vara en term som beskriver hela staden: *“represent and understand the dynamic systems of the city”*, samt att vara en term som endast beskriver stadens öppna ytor: *“the significant medium for city making”*.

Mossop utvecklar problematiken som kan uppstå med användandet av landskap i samband med stadsbyggnad: *“...the separation of humans from nature and the confusion in discussing the urban landscape often caused by equating “landscape” with nature and naturalness–this in spite of the ongoing and explicit manipulation and construction of the urban landscapes we inhabit.”* (s.170) Tyvärr sätter inte Mossop detta i relation till den dubbla naturen som landskap ofta har i Landscape Urbanism.

I slutet utvecklar Mossop sin syn på landskap som infrastruktur: *“If we think of landscapes as an infrastructure that underlies other urban systems, rather than equating it with nature or ecology we have a much more workable conceptual framework for designing urban systems. This is particularly apt where those systems no longer function in a core/periphery model but as a matrix. This framework of landscape infrastructure should provide the most permanent layer of urban development to preserve the viability of natural systems and regional cultures.”* (s.176) Förvisso en mycket tilltalande användning av ordet landskap, men man leds lätt till att undra: vad är denna landskapliga infrastruktur? Geologi, hydrologi, ekologi, eller historiska lämningar? Vad är i så fall den nya bebyggelsen som införlivas i detta system? Anser Mossop att landskap är en övergripande term? Eller är landskap den underliggande grunden av i huvudsak ”naturliga” system?

The Landscape Urbanism Reader: Alan Berger - Drosscape

Bergers egen term Drosscape refererar till vad som oftast brukar beskrivas som statiska postindustriella plaster, men som enligt Berger är oundvikliga biprodukter av urbana dynamiker. Själv kallar han dessa platser som industrin har övergivit för “*inevitable “waste landscapes”*” (s.199)

Då Bergers essä inte alls handlar om landskapets semantik, finns där ändå tillräckligt att kommentera. Han skriver om drosscapes natur: “*I argue that planned and unplanned horizontal conditions around vertical urban centers are intrinsically neither bad nor good, but instead natural results of industrial growth...*” (s.200) Är dessa urbana dynamiker nödvändigtvis kopplade till horisontalitet? Skulle inte hans term drosscape, vilken beskriver hur platser i staden tas i besittning för att sedan överges, likaväl kunna beskriva livshistorien för en övergiven byggnad i downtown Detroit? Å andra sidan överskrider Berger gränsen mellan natur och kultur när han i sitt resonemang beskriver postindustriella plaster och urbana dynamiker som just naturliga. “*Cities are not static objects, but active arenas marked by continuous energy flows and transformations of which landscapes and buildings and other hard parts are not permanent structures but transitional manifestations.*” (s.203) Detta citat beskriver förvisso staden som ett landskap, en arena präglad av en mängd aktörer och krafter, men använder samtidigt ordet landskap sida vid sida med ordet byggnad. Menar Berger att landskap är land sans byggnader? Man börjar undra vilka objekt som blir inordnade under landskapsbegreppet och vilka som inte blir det.

En intressant jämförelse dyker upp: Om man tar en spade och gräver upp en skopa jord så transformeras landskapet. Men vad skall jorden på spaden kallas? Då den fortfarande är en del av sitt ursprung undrar man om det finns en gräns för artificialitet vid vilken något inte längre kan räknas som landskap? Som Berger mycket riktigt påpekar; landskap karaktäriseras av processer, d.v.s. material och energiflöden. Landskapet runt oss skapas ur

atmosfären, geologin, vattnet och solljuset av olika arter och krafter. Detta tar sin form i träd, skyskrapor, skogar, städer, glaciärer, sopberg, myrstigar, motorvägar, bikupor och flygplatser. Allt i landskapet skapas från samma råmaterial och lyder under samma naturlagar.

Mot slutet reflekterar Berger över den postindustriella eran i västvärlden: “*Optimistically ... America’s cities will enjoy a net gain in the landscape (and the buildings) available for other uses.*” (s.205) Tydligare än så här blir det inte. Vissa objekt har tydligen passerat skiljelinjen för vad som kan inordnas under termen landskap.

The Landscape Urbanism Reader: Chris Reed – Public Works Practice

Reeds essä handlar om “public works”, offentliga byggnadsverk, långt från frågan om vad landskap är. Trots detta finns det spår som svarar på frågan om vad detta ord innebär för landskapsarkitekten Reed. Till exempel använder han till och från uttrycket ”landscaping”, ett amerikanskt begrepp som refererar till det vegetativa ”fluff” som tjänar som utsmyckning kring entréer, vid basen på skyskrapor, i mitten på rondeller, eller vart hän betongen helt enkelt kräver lite grönska. Detta är en lätt vridning av ordet landscape som endast fyller rollen som passiv motpart till den rumsordnande arkitekten. I vissa fall kan plaster som är ”landscaped” även fylla en funktion som buffertzona, utöver deras roll som förskönande.

Ett exempel på hur Reed använder sig av detta begrepp är när han skriver om motorvägarnas katalytiska effekt på urbaniseringens Amerika: “*Robert Moses’s metropolitan New York parkways were early landscaped infra-structures – green highways that responded directly to advances automotive technologies and modes of production.*” (s.279) En intressant fråga (men en senare undersökning) kring användandet av ordet “landscaping” är vilken inverkan det har på den amerikanska landskapsarkitekturen.

Reed använder samma tolkning av landskap i ytterligare ett exempel när han beskriver ett statligt subventionerat villaområde i Levittown, Pennsylvania, där byggnaderna var *“surrounded by a continuous landscape veneer...”* (s.279) Åter igen ges landskap betydelsen ”icke rumsbildande grönska mellan husen” vilket förstärker dikotomin mellan människans boning i huset och bilden av ”naturen” och landskapet där bortom. Byggnaderna är tydligt inte integrerade i konceptet landskap.

Recovering Landscape: James Corner – Eidic operations and new Landscapes

Corner påbörjar sin essä med att skriva om de olika etymologierna, ursprungen, hos ordet landskap. Han beskriver hur en av dessa har sitt ursprung ordet ”landskap”, vilket syftar på en bild av ett landskap, inte landet självt. Bl.a. har detta tagit sig uttryck som landskapsmåleri, vilket har fått fysik form i engelska landskapsarkitektur, vilket Landscape Urbanism sedermera börjat kalla för ett design ”medium”. I Dr. Johnson, A dictionary of the English language beskrivs denna definition av landskap som *“A picture, representing an extent of space, with the various objects in it.”* (Olwig(Ziady DeLue, Elkins, 2007, s.159)

Inte helt oväntat har Corner en intressant kommentar till ämnet: *“Landscape and image are inseparable. Without image there is no such thing as landscape, only unmediated environment.”* (s.153) Detta är mycket intressant då mycket av diskursen kring olika tolkningar handlar om just landskap som (pastoral) bild vs. landskap som arena och inte alls nödvändigtvis en pastoral sådan. Corner hävdar att den mänskliga bilden av landskapet är avgörande, men utvecklar denna ståndpunkt som vi ska se här nedan. Han beskriver hur detta är avgörande för landskapsarkitekter såsom han själv: *“[landskapsarkitekturen] derives, in large measure, from an impulse to reshape large areas of land according to prior imaging.”* (s.153) han utvecklar: *“...the ability to intentionally construe and construct designed landscapes is enabled through various forms and activities of imaging”* (s.153) En mycket intressant

hållning, då jag tolkar det som att denna ”imaging”, bildskapande, inte alls bortser från att det refererar till en dynamisk, fysisk verklighet, än mindre är kopplat till pastoral eskapism.

Men detta är inte den enda etymologin som ordet landskap besitter. För att introducera den andra huvudsakliga innebörden och spegla ordets dualistiska natur refererar Corner till J.B. Jackson och John Stilgoe och deras beskrivning av komplexiteten hos ordet: *“...the old German word landschaft as actually preceding landscape and as referring not to scenery, but to the environment of a working community, a setting comprising dwellings, pastures, meadows, and fields, and surrounded by unimproved forest or meadow.”* Corner utvecklar: *“In other words, the meaning of landschaft comprises a deep and intimate mode of relationship not only among buildings and fields but also among patterns of occupation, activity, and space, each often bound into calendrical time.”* (s.154)

I Dr. Johnson, A dictionary of the English language beskrivs ”landschaft”- definitionen av landskap som *“A region; the prospect of a country”* (Olwig (Ziady DeLue, Elkins ed.), 2008, 159) Denna tolkning har ett nära släktskap till vårt eget svenska Landskap, att skapa land. Detta kan jämföras med vad Anne Whiston Spirn skriver i One with Nature: Landscape, Language, Empathy, and Imagination: *“Landscape associates people and place. Danish landskab, German landshaft, and Old English landscipe combine two roots. “Land” means both a place and the people living there. “Skabe” and “schaffen” mean “to shape”; suffixes “-skab” and “-schaft,” as in the English “-ship” also mean association, partnership. Still strong in Scandinavian and German languages, these original meanings have all but disappeared from English.”* (Spirn (Ziady DeLue, Elkins ed.), 2007, s.54)

Corner utvecklar sin holistiska ståndpunkt, *“intimate mode of relationship not only among buildings and fields”*, när han senare uttrycker sin uppfattning av landskapsbegreppet som förskönande grönska: *“Indeed, scenic landscapes would not be a problem were it not for the sadly sentimental and escapist*

understructure that pervades their viewing; there is simply nothing to look forward to. Here, landscape is nothing more than an empty sign, a dead event, a deeply aestheticized experience that holds neither portent nor promise of a future. Both evil and invention is hidden, and the viewer is allowed to momentarily forget and escape from present and future difficulties, finding compensation in the recollection of earlier, "simpler" times." (s.156)

För att göra det ännu tydligare, och till viss del säga emot vad han skrivit om landskapet som bild, "Landscape and image are inseparable", gör Corner ett val och kommunicerar sin semantiska preferens: "I am more interested in drawing a distinction between landskip (landscape as contrivance, primarily visual and also sometimes also iconic or significant) and landschaft (landscape as an occupied milieu, the effects and significance of which accrue through tactility, use, and engagement over time). Both connote images, but the latter comprises a fuller, more synaesthetic, and less picturable range than the former. Furthermore the working landscape, forged collectively and according to more utilitarian demands than anything artistic or formal..." (s.158)

För att förklara hur den övergripande termen "landschaft" skall kunna appliceras för dagens stadsbyggnadsfokuserade landskapsarkitektur skriver Corner: "In this sense, the city is as much a participatory landscape as are the highly technological energy and agricultural fields of the southwest, the worked plots of private gardens, and the activities circulating across vast urban surfaces. Similarly, we might say that gardens are defined less by formal appearances than through the activities of gardening, just as agricultural fields derive their form from the logistics of farming, and cities from the flows, processes, and forces of urbanization." (s.159)

För att knyta ihop säcken skriver Corner om problematiken att som landskapsarkitekt kommunicera rumsliga processer såsom uttryckt ovan i definitionen av "landschaft": "While these processes may be imagined, they are not necessarily susceptible to picturing." (s.159)

Skulle detta kunna vara ett annat av landskapsarkitekturens (och således Landscape Urbanisms) dilemman? Lättheten att visuellt kommunicera olika miljöer i enlighet med begreppet "landskip" (kan jämföras med det klassiska citatet "arkitektur är frusen musik"). I jämförelse med den nära omöjliga uppgiften att kommunicera komplexa landskapliga dynamiker över tid uttryckt i definitionen av "landschaft", eller som Landscape Urbanism uttrycker det: "a lens" genom vilken man kan förstå staden.

Recovering Landscape: Alex Wall - Programming the Urban Surface

Wall tar ett starkt grepp när han börjar med att tydligt kommunicera för läsaren vad han menar är landskap: "Here the term landscape no longer refers to prospects of pastoral innocence but rather invokes the functioning matrix of connective tissue that organizes not only objects and spaces but also the dynamic process and events that move through them. This is landscape as active surface, structuring the conditions for new relationships and interactions among the things it supports." (s.230) Att på detta sätt välja en semantik (landschaft - "allt är landskap") och att kommunicera den tydligt lyser ofta tyvärr med sin frånvaro i Landscape Urbanism.

För att ytterligare förtydliga sin tolkning av det avgörande ordet landskap skriver Wall: "In describing landscape as urban surface, I do not mean to refer to simply the space between buildings, as in parking lots, planted areas, and residual spaces. Neither do I want to limit the use of the term landscape to wholly green, natural or recreational spaces. Instead I do refer to the extensive and inclusive ground-plane of the city, to the "field" that accommodates buildings, roads, utilities, open spaces, neighborhoods, and natural habitats." (s.233) Ironiskt, man kan reflektera över hur det kommer sig att en sådan klar och tydlig definition formuleras av en arkitekt och inte en landskapsarkitekt. Wall fortsätter att med sitt holistiska grepp bryta ner motsatsparet stad och land:

“In this sense [landscape as dynamic and responsive], the urban surface is similar to a dynamic agricultural field, assuming different functions, geometries, distributive arrangements, and appearances as changing circumstance demands.” (s.233)

Genom sin essä skriver Wall om landskapsarkitektens kompetens (att se landskapet som levande och föränderligt) vilket han anser vara avgörande för Landscape Urbanism: *“The work of West 8 exemplifies the claims that landscape architects may absorb urban design into a newly synthetic practice of landscape urbanism”* (s.242) Wall beskriver nyttan att använda ett dynamiskt landskapligt perspektiv: *“...the attention it draws to process of formation and thus to issues of temporality, efficiency, and change. That many landscape architects study and are inspired by ecology is especially significant here, for ecology address the interrelationships of parts and dynamic systems.”* (s.246)

Som helhet är Wall mycket tydlig, då han lägger mycket energi på att med skärpa kommunicera sin definition av landskap för läsaren. En definition där Wall ser staden som ett landskap i sig, levande och dynamiskt, utan att separera några komponenter (som vi t.ex. sett Alan Berger göra med byggnader) från detta koncept.

Landscape Urbanism : A Manual for the Machinic Landscape: Mohsen Mostafavi – Landscapes of Urbanism

Mostafavi beskriver möjligheterna med att som byggnadsarkitekt börja ta till sig begreppet landskap: *“As a framework for the imagination, landscape produces new insights in response to the contemporary urban situation. It allows one to describe that territory in terms of an equal, although artificial, dialogue between buildings and landscapes.”* (s. 7) Vad menas egentligen med detta? Refererar landskap till en relation, ”dialogue”, mellan objekt och kontext (som t.ex. byggnader i en stad)? Eller avses endast ytorna ”mellan husen”? Mostafavi fortsätter: *“Yet this dialogue is not limited to the traditional definition of the terms “building” and “landscape”; it allows for the*

simultaneous presence of the one within the other, buildings as landscapes, landscapes as buildings.” (s. 7) Eftersom Mostafavi inte exemplifierar detta undrar man om han syftar på projekt som Foreign Office Architects färjetterminal i Yokohama, vilket ofta tolkas som landskap p.g.a. sin ondulerande, horisontella kropp. En tolkning som endast vilar på visuella och morfologiska grunder. Generöst tolkat kan man läsa vad Mostafavi skriver som att ”byggnad” respektive ”landskap” är olika sätt att se och förstå den fysiska världen, vilket skulle ge ett friare tolknings (och därmed handlings-) utrymme.

I likhet med Alex Wall riktar Mostafavi uppmärksamheten mot landskapsarkitektens kanske främsta bidrag till Landscape Urbanism: *“And like a landscape architect the landscape urbanist always begin with the given.”* (s.8) Men vad denna givna, tidlösa kontext ska kallas lämnar Mostafavi obesvarat.

Landscape Urbanism : A Manual for the Machinic Landscape: Christopher Hight - Portraying the Urban Landscape: Landscape in Architectural Criticism and Theory, 1960 - Present

I Hights ögon besitter själva ordet landskap ett problematiskt släktskap med landskapsmåleri.

Det historiskt sett nära förhållandet till denna konstform har enligt honom skapat en landskapsarkitektur som han beskriver som simulacra. Denna negativa association med konstruerad symbolism och visuellt fokus lägger enligt honom grunden för hierarkier såsom *“the colonial gaze of architecture”* (s.24) En hierarki där den rumsordnande arkitekten är dominant i förhållande till landskapsarkitekten. Dock tar inte Hight upp att detta visuella fokus inte är exklusivt kopplat till landskapsbegreppet. Det är inte ögat som skiljer på arkitektur och landskap, det är intellektet.

Hight exemplifierar sin ståndpunkt genom att referera till arkitekten och urbanisten Reyner Banham och vad denne har uttryckt om brittisk landskapsarkitektur: *“...English landscape painting was a singular contribution to art,*

no such claim could be made for English landscape architecture”, “Instead, landscape design is merely the constructed resemblance of landscape painting, not an autonomous practice.” (s.25) Banham argumenterar att landskapsarkitekturen (förutsatt att denna gestaltar det pastorala) endast skapade en bild av en bild. Detta menar jag endast är ett överdrivet problem. Fenomenet att reproducera romantiserade ideal är inte karaktäriserande för landskapsarkitektur. Ett nutida exempel är den neo-traditionella New Urbanism rörelsen. All design måste förstås som representationer av valda delar av vår mänskliga natur. I landskapsdesignens fall tog detta sig uttryck genom en omväg genom måleriet.

Både Hights och Banhams argument verkar bortse från det faktum att långt innan landskapsmåleriets intåg uppfattades och konstruerades landskapet genom visuella representationer. Vad deras argument däremot uttrycker är uppfattningen att ondulerad terräng och trädgångar (såsom i brittiska landskapsparke) är mindre rumsligt strukturerande än byggnader. Oturligt nog grundar sig kritiken i citaten ovan endast på landskapsbegreppets ena etymologi: landskap, idén om att landskap är ett statiskt pastoralt sceneri, utan att nämna dess andra ursprung: landschaft, som en arena i ständig process skapad av både mänsklig och ickemänsklig inverkan.

Landscape Urbanism : A Manual for the Machinic Landscape: James Corner – Landscape Urbanism

Corner ger sin syn på varför den urbana horisontella ytan är viktig för Landscape Urbanism: *“And so the structuring of the horizontal surface becomes a predominant concern for landscape urbanism, for the surface is organizational substrate that collects, distributes, and condenses all the forces operating upon it.”* (s.60) Viktigt att uppmärksamma i detta citat är att Corner inte nödvändigtvis definierar ytan som mellanrummet mellan husen, utan snarare i likhet med Alex Wall, som den grund ovanpå vilken alla stadens objekt och krafter spelar. Oavsett om de är träd eller byggnader.

Senare skriver Corner om vikten av att inom Landscape Urbanism vara trogen landskapsbegreppet och att vidga dess innebörd: *“...distinguishes landscape urbanism from more object-based ideas such as “cityscape”, “infrascap”, “green city” or any other such hybrid image that derives from an objectified notion of formal appearance.”* (s.60) Corner befäster sin ståndpunkt, genom att koppla landskap till ekologi: *“Such a dynamic, ongoing process of codependency and interaction is highlighted in ecology, accounting for a particular spatial form as merely a provisional state of matter on its way to becoming something else. In this sense, cities and infrastructures are just as “ecological” as forests and rivers.”* Men han utfärdar även en varning: *“...but the fact remains that everything is connected to everything else, and if the “environment” is something always “outside”, then we fail to realize the full codependency and interactivity of things. Hence, we might speak of ecology as describing not a remote “nature” but more integrative “soft systems” – fluid, pliant, adaptive fields that are adaptive and responsive...”* (s.63) “Mjuka” system som Corner exemplifierar med landskapliga fenomen som våtmarker, städer och ekonomier.

Landscape Urbanism : A Manual for the Machinic Landscape: Alejandro Zaera-Polo – On Landscape

Byggnadsarkitekten och en av grundarna till Foreign Office Architects, Zaera-Polo skriver om landskapsbegreppet: *“The opposition between the rational and the organic that structures the history of landscape design has characterized the history of several disciplines, from philosophy to urbanism.”*, *“It is in the overcoming of this opposition that we think the possibility of an emerging landscape – and city and architecture – may exist. The emerging landscape will be characterized by developments already occurring in biotechnology, artificial intelligence, design and lifestyle, where the natural and the artificial become virtually indistinguishable.”* (s.132) Hur han anser att denna hybrid skall förkroppsligas kan man få en hint om när man studerar hans kontors projekt och tillblivandet av dessa.

Vidare ger Zaera-Polo en kort lektion i hur han ser på arkitekturhistorien: *“These simple geometries [linjer, cirklar, kvadrater och trianglar] are the outcome of primitive techniques of land measuring...”, “These types of geometry prevailed with very few exceptions essentially until the eighteenth century, when English landscape designers started using the complex geometries of nature as a source of spatial effects and narratives. However, the geometries of such picturesque gardens were generated through imitation rather than invention, and in that sense they only looked as if they were geometrically complex.”* (s.132) Zaera-Polo tar inte i beaktning att denna landskapsparkens “låtsas geometri” har en egen ordning. Men inte i en matematisk geometrisk bemärkelse, utan snarare en som bygger på det mänskliga psyket. Landskapsparkens ordning kan på så vis ses som en tredimensionell representation av mänsklig eskapism. Tyvärr verkar Zaera-Polos argument endast sätta ett värde på sånt som kan beräknas matematiskt.

Han beskriver sitt och Foreign Office Architects förslag i tävlingen om Downsview Park i Toronto: *“We do not need to resort to “pure” artificial forms, to detach geometry from the contingencies of the topography, wind or vegetation; we can adjust them through computer modeling of the forces. Only by applying these techniques rigorously will we be able to meet the challenge of creating a new discipline across the natural and the artificial, the rational and the organic.”* (s.134) Zaera-Polos ståndpunkt är mycket intressant då han vill utforska hybrider mellan mänskligt och ickemänskligt. Under förutsättning att definitionen av mänskligt är baserad på rationalitet och matematik. Som avslutning kan man med anledning av ovanstående citat fråga sig: om Zaera-Polo anser att människan kännetecknas av just rationalitet, anser han då att ”naturen” kännetecknas av irrationalitet?

Slutsatser: Recensioner

Som vi märkt i detta kapitel så finns det en mängd olika tolkningar av ordet landskap. Ur denna mångfald har jag kommenterat vad jag urskiljt som två

olika sätt att använda ordet inom Landscape Urbanism. Vidare har det nog vid detta lag framkommit att dessa olika tolkningar inte alltid (eller kanske t.o.m. sällan) kommuniceras med tydlighet av författarna. Dock finns där några författare som beskriver för läsaren vad denne menar med landskap på ett både utförligt och tänkvärdt vis.

Vid detta lag är det på sin plats att återkoppla till hur Charles Waldheim förklarade sin avsikt med Landscape Urbanism för mig:

“As you rightly point out, the very ambiguity of the category of landscape is part of its utility to the landscape urbanist formulation, as landscape avoids the nature-culture dichotomy as easily as it avoids the distinction between existing ecological function and designed intervention. As such, we have proposed landscape urbanism and try to avoid using nature/culture or other oppositions that you acknowledge are problematic. Also as you point out, the LU project explicitly identifies landscape as 1) a lens to understand the contemporary city as well as 2) a medium through which to intervene in those cities.”

Charles Waldheim, 13 February 2009

Att författarna inom Landscape Urbanism över lag använder ordet landskap på precis de två sätt som Charles Waldheim gör är tydligt. Dock så finns preferenser hos vissa när det kommer till denna landskapets dualism. Bland de som använder landskap för att referera till grönska eller ”mellan husen” kan nämnas Berger och Reed. På andra sidan, bland de som anser att landskap är en allomfattande term som även inkluderar arkitektur kan Corner och Wall nämnas. Vad denna ambivalenta användning av det avgörande nyckelordet kan ha för effekt på denna nya stadsbyggnadsteori skall jag försöka sja om i nästa kapitel.

DISKUSSION

bild 13

bild 14

I föregående undersökning visat hur jag anser att ordet landskap används på ett mångtydigt och ofta oklart vis inom Landscape Urbanism. Dels används det för att syfta till grönska mellan byggnader och utanför staden. Dels används det för att beskriva staden som helhet som ett landskap.

I denna avslutande del av min uppsats börjar jag med att ge dig lite landskapsteoretiska referenser till olika semantiska betydelser och problematiken med att jämföra landskaps- och naturbegreppet med ”annat än mänskligt”. Därefter kommer en del där jag behandlar eventuella konsekvenser av Landscape Urbanisms olika användning av ordet landskap, samt ger ett förslag på hur detta skulle kunna lösas. Sist avslutar jag min uppsats med att uttrycka min egen tolkning och användning av detta avgörande ord samt ge några citat som utvecklar min ståndpunkt.

Landskapsteori:

bild 15

Jag inleder diskussionen med att summera och åter igen exemplifiera tudelningen och den dubbla naturen hos ordet landskap. På så vis vill jag ge dig en bakgrund till mina kommentarer till Landscape Urbanism senare i diskussionen.

Kenneth Olwig skriver i sin essä “Actual Landscape,” or Actual Landscapes?: *“The two meanings inherent in the diaphor of landscape are well expressed in the definition of landscape in Dr. Johnson’s classic 1755 dictionary: (1) “A region; the prospect of a country”; (2) “A picture, representing an extent of space, with the various objects in it.”*” (Olwig (Ziady DeLue, Elkins ed.), 2008, 159)

I enlighet med den senare definitionen i Dr. Johnsons ordbok skriver geografen Denis Cosgrove i sin uppsats Airport/Landscape: *“I might suggest that landscape is always a virtual space”* (Cosgrove (Corner ed.), 1999, p.230) Han utvecklar detta på följande vis: *“Landscape is thus much more than a visual descriptor of the natural world as shaped by human agency. Landscape is best understood as a way of seeing, imagining and representing the external world.”* (Cosgrove (Corner ed.), 1999, p.223) I en annan essä, Prospect, perspective and the evolution of the landscape idea, utvecklar han vad denna tolkning har för effekt på människans relation till sin omgivning: *“Landscape distances us from the world in critical ways, defining a particular relationship with nature and those who appear in nature...”* (Cosgrove, 1985, s.55) Cosgrove nämner även som hastigast att denna voyeuristiska hållning som dels exkluderar det mänskliga subjektet även är svår att kombinera med mer dynamiska landskapstolkningar: *“The idea of change, or process, is very difficult to incorporate into landscape painting”* (Cosgrove, 1985, s.57)

I kontrast till Cosgroves användning av ordet, och således i enlighet med Dr. Johnsons första definition skriver antropologen Tim Ingold i sin essä The temporality of Landscape: *“I reject the division between inner and outer worlds – respectively of mind and matter, meaning and substance – upon which such distinction rests. The landscape, I hold, is not a picture in the imagination, surveyed by the mind’s eye; nor however is it an alien and*

formless substrate awaiting the imposition of human order. 'The idea of landscape', as Meinig writes, 'runs counter to recognition of any simple binary relationship between man and nature' (Meinig 1979b: 2). Thus, neither is the landscape identical to nature, nor is it on the side of humanity against nature." (Ingold, 2000, s. 191)

Synen på landskap som en bild, som Cosgrove beskriver är enligt min förståelse den definition som genom historiens gång kopplats ihop med pastorala och naturromantiska ideal. Det är denna association som gör att många använder ordet i urbana sammanhang som att landskapet existerar "mellan husen" som ett dekorativt eko av just dessa pastorala ideal.

Ingolds perspektiv däremot ger ordet en övergripande roll som beskriver den fysiska verkligheten och dess processer, mänskliga som ickemänskliga. På så vis är inte landskapet längre en statisk (pastoral) vy, utan den faktiska verkligheten och dess konstanta förändring: "*...the landscape is never complete: neither 'built' nor 'unbuilt', it is perpetually under construction. This is why the conventional dichotomy between natural and artificial (or 'man-made') components is so problematic. ... Thus the landscape is always in the nature of work in progress.*" (Ingold, 2000, s. 199) Detta är enligt mig en mycket radikal landskapstolkning. Landskapet blir inte kompletterat av att t.ex. införliva en byggnad i en skogsdunge. Landskapet är aldrig komplett men ändå helt, ständigt i tillblivelse och under omarbetning. Han exemplifierar denna holistiska landskapstolkning med att beskriva hur arkitekturen står under samma landskapliga processer som resten av världen: "*It would be wrong to conclude, however, that the distinction between building and non-buildings is an absolute one. Where an absolute distinction is made, it is generally founded on the assumption that built form, rather than having its source in nature, is superimposed by the mind upon it. That assumption, however, presupposes the separation of mind and nature. But from the perspective of dwelling there is no such separation. It is evident, from this latter perspective, that the forms of buildings, as much as of any other features in the landscape, are neither given in the world nor placed upon it, but emerge*

within the self-transforming process of the world itself." (Ingold, 2000, s.206)

Det är dessa två mycket olika semantiska perspektiv som Landscape Urbanism vill använda sig av simultant. Cosgroves perspektiv och "mellan husen"-tolkningen fyller det som i Landscape Urbanism kallas "medium of intervention". Ingolds övergripande användning av landskap och idén om att staden i sig är ett landskap motsvaras av hur Landscape Urbanism använder ordet som "a lens" genom vilken man kan förstå stadens dynamiker.

Landscape Urbanism: konsekvenser och lösning?

Återkoppling: semantikens betydelse

När vi nu lagt en grund av landskapsteori vill jag göra en kort återkoppling till min tes om semantikens betydelse som jag beskrev i inledningen.

Grundläggande för mitt argument var Sapir-Whorfs teori om att tanken begränsas av språket: *“Every language is a vast pattern-system, different from others, in which are culturally ordained the forms and categories by which the personality not only communicates, but also analyzes nature, notices or neglects types of relationship and phenomena, channels his reasoning, and builds the house of his consciousness.”* (Carrol, 1956, p.252)

För mitt eget ändamål tolkar jag Sapir-Whorf mindre bokstavstroget. Jag anser inte att språket är en absolut ram för tanken, men däremot hävdar jag att språket och därmed semantiken i stor avgör utsträckning hur vi konstruerar, tolkar och kommunicerar omvärlden. Därför hävdar jag att tolkningsutrymme (hur vi med våra tankar tolkar omvärlden) intimt hänger ihop med handlingsutrymme (med vilken frihet vi som individer handlar): *“Thoughts are behavior-controlling states. ... Thoughts are inner representations (and misrepresentations) of the external world; they have contents.”* (Devitt, Sterenly, 1999, s. 137) Således speglar språket de för våra handlingar avgörande tankarna: *“Thoughts seem to have the same semantic properties as sentences of human languages... Thoughts have referential relations to the world, just as sentences do.”* (Devitt, Sterenly, 1999, s.138)

Landscape Urbanism: konsekvenser av blandad semantik

Givetvis finns det både positiva och negativa aspekter på den mångtydiga och ofta otydliga hanteringen av ordet landskap i Landscape Urbanism.

Landscape Urbanisms strävan att lösa upp eller överbrygga gamla dikotomier

såsom stad och land, människa och natur förtjänar all ära. Däremot hävdar jag, som vi sett i recensionerna i undersökningen, att denna strävan hämmas när många av författarna kommunicerar med just ord och semantiker som befäster dessa motsatser. Främst speglas detta i användandet av ordet landskap för att referera till ytor sans byggnader vilket jag menar inte stödjer användandet av ordet landskap som ett sätt att holistiskt förstå staden.

Låt mig utveckla. Landscape Urbanisms fokus på stadens öppna ytor utgör inte ett "helt" perspektiv på staden som ett system av ytor, byggnader, vegetation, infrastruktur, m.m. Däremot är Landscape Urbanisms ambition att se just hela staden som ett dynamiskt landskap ett sånt helt perspektiv. Hur kan denna olikhet rymmas under en och samma paroll utan att tas upp?

Landscape Urbanisms fokus på just stadens öppna ytor gör att jag ställer mig en annan fråga: Hur kommer det sig att allt som inte är byggnader, d.v.s. ytorna, tillåts benämnas med ett och samma ord, landskap? Dess fokus på just öppna ytor borde innebära en större känslighet och precision när man uttrycker det som studeras. Onekligen är en parkeringsplats och en gräsmatta helt väsensskilda både i konstruktion, livscykel och användning.

Jag hävdar även att dualiteten i användningen av ordet landskap begränsar möjligheten att tydligt kommunicera och därmed sprida Landscape Urbanisms budskap på ett säkert sätt. Denna dualitet och otydlighet anser jag vara ett hinder på vägen mot att renodla dess idéer då det oavsiktligt lämnar för mycket rum för individuella tolkningar.

Dock bör det nämnas att även om dessa frågor skulle tas upp och semantikens problematik och möjligheter skulle behandlas inom Landscape Urbanism skulle detta ha väldigt lite inverkan på hur landskaps- och naturbegreppet används av gemene man ute i samhället.

Slutligen hävdar jag att om ordet landskap i Landscape Urbanism har ett obehandlat släktskap med pastorala scener, vilda djur, floder, berg och

solnedgångar, kommer detta också färga utformandet av denna stadsbyggnadsteori. Om man däremot vågar ompröva, eller t.o.m. omdefiniera detta nyckelord kan Landscape Urbanism hitta nya vägar framåt.

Förslag: kommunikationskontroll

När jag nu visat på vilka olika sätt ordet landskap används inom Landscape Urbanism framgår det hur denna ambivalens ofta utgör ett hinder för läsaren att klart förstå vilken tolkning av landskap som avses. Vidare anser jag att dessa två mycket olika användningar av landskap skulle kunna vara till Landscape Urbanisms fördel om de hade kommunicerats tydligare: "*the landscape of place and that of scenic space ultimately complement one another, even if they live in a state of mutual tension.*" (Olwig, 2002, s.221)

Man skulle kunna argumentera att denna semantiska olikhet och dess osäkra användning inte utgör något större problem för Landscape Urbanism. Så skulle kunna vara fallet, men bara om man anser att tydlig kommunikation eller kontroll över när man vill ge läsaren utrymme för egna tolkningar är av ringa vikt.

En anledning till denna otydliga och varierade begreppshantering kan vara Landscape Urbanisms multidisciplinära fokus. Med stor sannolikhet är det så att byggnadsarkitekter och landskapsarkitekter generellt sett använder och tolkar ordet landskap olika. En skillnad i semantik med andra ord.

Som jag skrev i min tes i inledningen ser jag språket som ett viktigt verktyg för skapandet av nya hybrider och vägar framåt. Givetvis anser jag således att det multidisciplinära fokuset i Landscape Urbanism är nödvändigt för innovativa tolkningar och därmed förslag, men att det måste kompletteras med en diskussion som fokuserar på frågorna: förstår vi varandra mellan professionerna? Eller kanske ännu viktigare: Förstår författaren själv vad denne vill uttrycka med ordet landskap? Kanske skulle t.o.m. Landscape

Urbanism hade varit förtjänt av om ordet landskaps semantiska komplikationer diskuterades inom varje profession för sig innan man försökte skapa en gemensam tes.

Eftersom min uppsats i en vidare mening har handlat om komplikationerna med separationen av människa och natur skulle jag även vilja se denna dikotomi utvecklad i relation till just Landscape Urbanism. Jag tror att denna stadsbyggnadsformulering skulle vara förtjänt av att fördjupa sig i frågorna: Vad är människan, vad är arkitektur? I syfte att senare kunna sätta in dessa frågor i en vidare kontext: Vad är människans och arkitekturens relation till naturbegreppet? Därför skulle jag vilja se författare inom Landscape Urbanism gräva djupare i just denna separation och tolkandet av landskap som något grönt bortom staden eller mellan husen. Poängen med att använda denna modell är att dikotomin är särskilt lämpad för att separat studera vår egen mänskliga natur: kulturen. På så vis skulle Landscape Urbanism lättare kunna diskutera hur den stora bilden hänger ihop och hitta olika sätt för att uppnå deras ambition om att upplösa dikotomin mellan stad och land, arkitektur och landskap, etc. Detta skulle också kunna vara ett första steg att nyansera natur- och landskapsbegreppet och på så vis börja ta itu med dualiteten i ordet landskap.

I enlighet med vad jag hävdade ovan kan man tänka sig att Landscape Urbanism skulle bli tydligare och på så vis få ett större genomslag om semantiken var tydligare. Men ett sånt nytt fokus och omarbetning skulle kunna utgöra ett dilemma. Ordet landskap är idag mycket "lättillgängligt", det är ett vardagligt ord som de flesta använder på en rad olika vis. Ordets många olika meningar kanske hjälper Landscape Urbanism att bli allmängods och på så vis kommunicera delar av sin vision till ett brett spektrum av grupper och därigenom ta många olika former. En eventuell definition av ordet skulle i så fall förtydliga kommunikationen inom Landscape Urbanism, men få diskursen att vändas inåt. Kanske ännu mer grundläggande frågor för det idag spretande Landscape Urbanism vore: Hur och till vilka vill vi sprida våra idéer?

Kommunicerar vi genom gamla dikotomier? Om vi omarbetar språket, kommer vi då kunna göra oss förstådda?

Därför vill jag införa en standard, en modell, för kommunikationskontroll inom Landscape Urbanism. Denna modell utgörs av ett fokus på semantik som rent konkret innebär att författaren i början av sin text tydligt förklarar vad som menas med nyckelordet landskap (som Alex Wall gör i *Recovering Landscape*, se recension), eller andra ord för den delen. En sådan metod skulle enligt mig kunna vara en väg runt dilemmat jag beskrivit genom att den tillåter friare ordanvändning men inom en fast ram. På så vis ökas Landscape Urbanisms tolknings- och handlingsutrymme när ny stadsbyggnad utforskas genom tydlighet i kommunikationen och kontroll över när man vill ge läsaren tolkningsutrymme eller ej.

En annan strategi för Landscape Urbanism att börja kommunicera tydligare är att inventera vilka ord som är mer precisa än just landskap. Menar författaren park, bör denne även skriva park. Det samma gäller jordbruksmark, skogar, torg, vägar, m.m.

Oavsett om min modell för kommunikation, eller någon annan modell för den delen, skulle användas så besitter redan Landscape Urbanism en unik möjlighet. Precis som begreppet landskapsarkitektur är det konstruerat av två semantiska motsatser: Landskap vs. Urbanism. Därigenom skapas möjligheten att se likheter och släktskap mellan de båda orden vilket jag anser är ett första steg på vägen att lösa upp de gamla dikotomier jag hittills visat.

Ställningstagande:
det holistiska landskapet

bild 17

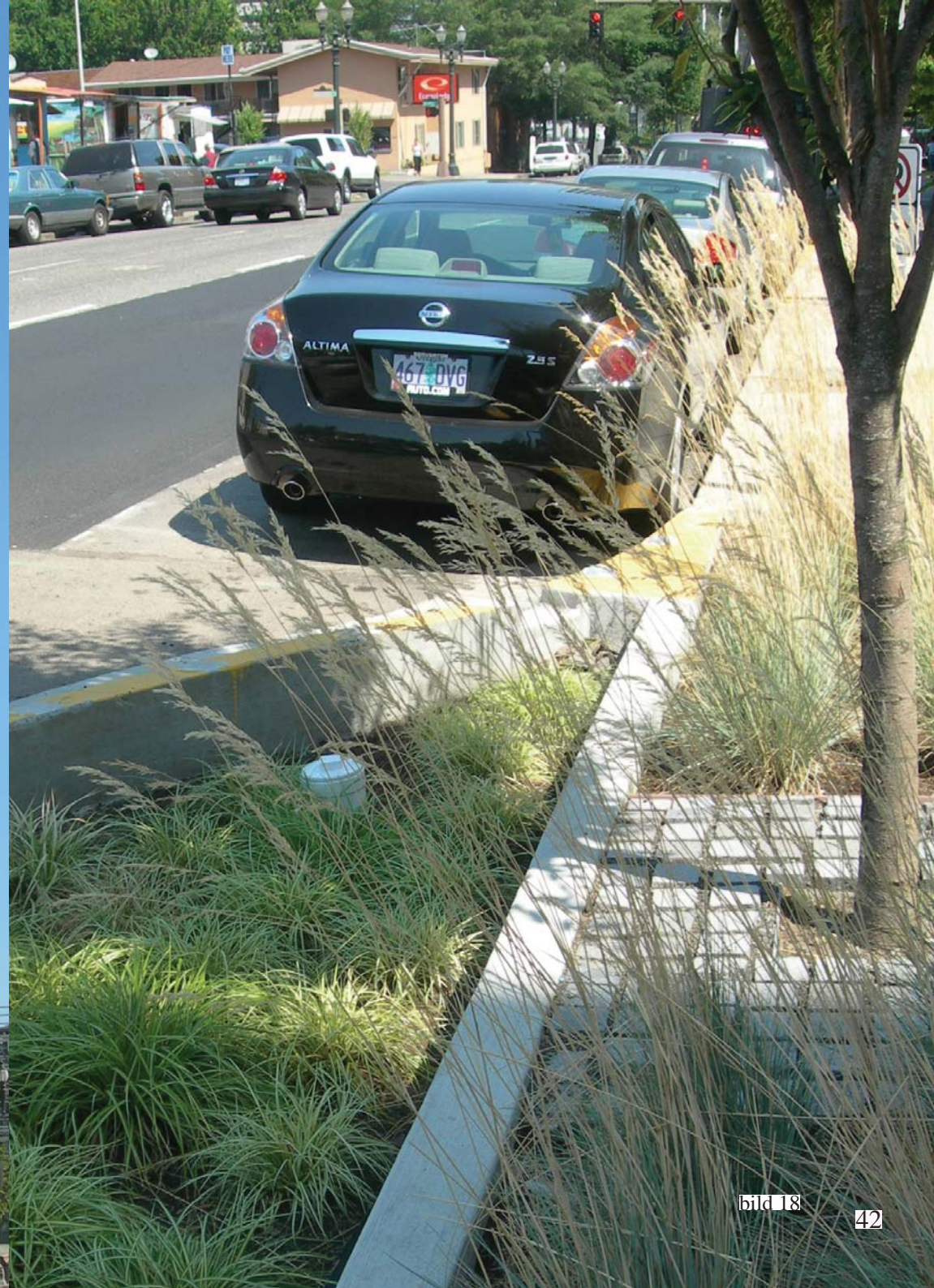

bild 18

Avslutningsvis vill jag uttrycka min egen användning av landskaps- och naturbegreppet. Först genom att visa vad jag tycker är faran med att tro att landskap är grönt och att stål, glas och betong inte är en del av naturen. Men jag vill också visa några glimtar av vad jag tror skulle vara en väg förbi denna problematik.

Det har säkert framgått i denna uppsats att ordet landskap är ett mycket svårt ämne att behandla. En av anledningarna till detta anser jag vara ordets oöndvikliga egenskap av att sätta oss människor i relation till det vi i stort sett inte förstår oss på. D.v.s. det som i dagligt tal brukar refereras till som ”naturen”. Landskapsbegreppet ”juxtaposition” av att både inkludera och utesluta dess myntare speglar enligt mig något ytterst mänskligt. Förmågan att analysera sin egen natur, samt förmågan att se sig själv i ett större sammanhang. På så vis menar jag att arkitekturen enkelt skulle kunna beskrivas som förkroppsligandet av vår egen natur, medan landskapsbegreppet beskriver hur den mänskliga naturen ingår i den större natur som täcker hela vår planets yta.

Med detta synsätt vill jag citera vad William Cronon skriver om farorna med att koppla bort människan från sitt sammanhang: *“This, then, is the central paradox: wilderness embodies a dualistic vision in which the human is entirely outside the natural. If we allow ourselves to believe that nature, to be true, must also be wild, then our very presence in nature represents its fall. The place where we are is the place where nature is not. If this is so—if by definition wilderness leaves no place for human beings...then also by definition it can offer no solution to the environmental and other problems that confront us. To the extent that we celebrate wilderness as the measure with which we judge civilization, we reproduce the dualism that sets humanity and nature at opposite poles. We thereby leave ourselves little hope of discovering what an ethical, sustainable, honorable human place in nature might actually look like.”* (Cronon, 1996, s. 80)

Hur skulle då en sådan ansvarsfull arkitektur och stadsbyggnad kunna utformas? Eller som Anne Whiston Spirn uttrycker det: *“... The Granite Garden presents, synthesizes, and applies knowledge from many disciplines to show how cities are part of nature and to demonstrate how they can be planned and designed in concert with natural processes rather than in conflict.”* (Spirn (Ziady DeLue, Elkins ed.), 2008, s.45)

Ett sådan stadsbyggnad tror jag skulle kunna bana vägen för ett synsätt där staden ses som natur – mänsklig natur. Om vi på så vis skulle kunna orkestrera våra städer i harmoni med naturkrafter och andra arter och organismer skulle vi lättare kunna se och förstå vår roll och inverkan här på planeten. Eftersom detta kan låta avlägset skulle jag snabbt vilja nämna några existerande exempel som bryter ner gamla skiljelinjer.

Till en början kan man nämna staden Denver i Colorado och dess mycket dynamiska sätt att hantera smältvatten från Klippiga Bergen. En serie olika publika rum sprider ut, bromsar upp och infiltrerar floderna av vatten. Detta utgör en hybrid infrastruktur av vegetation och ingenjörskonst. I Portland, Oregon, har staden anlagt ett system av ”bioswales” mellan gata och trottoar (se bild s. 41). Dessa betongkonstruktioner rymmer växter som biologiskt renar dagvattnet innan det når den känsliga Willamette River. I Los Angeles ligger byggnaden Caltrans District 7 (se bild s. 41) av arkitekten Thom Mayne och hans kontor Morphosis. Denna byggnads till synes slutna fasad är ett reaktivt skal som öppnar och sluter sig under dagen i syfte att reglera temperaturen inuti. Även arkitekten Glenn Murcutts byggnader i Australien är värda att nämna. Dessa är designade för att samla upp regnvatten i torra landskap, eller t.o.m. klara skogsbränder i Eukalyptusskogar. En sådan känslighet mot naturliga processer och krafter visar enligt mig vägen mot en framtida urbanism som förstås som ett dynamiskt landskap i samklang med den globala naturen.

Fortsätter vi att anse att naturen endast är bortom människan och vägrar inse arkitekturens och urbanismens egna landskapliga livscyklar, i enlighet med

uttrycket ”arkitektur är frusen musik”, ja då blir jorden och dess liv endast en resurs som vi på sin höjd kan nyttja med klokhet. Om vi däremot ser oss själva och allt det människoskapade som en del av naturen tillsammans med den ickemänskliga värden öppnas nya möjligheter för att bygga ett mänskligt samhälle som står i dialog med andra arter och krafter på planeten. Vi måste börja söka efter en relation där vi inte bara tar, utan också ger. En dynamisk relation, där vi ingår som en viktig pusselbit i planetens system: naturen.

Som ett första steg mot en sådan uppfattning bör poängteras Landscape Urbanisms försök att se bortom denna skiljelinje och istället börja studera det mänskliga samhällets dynamik. På så vis ses inte längre den mänskliga världen endast som organiserad, logisk, statisk och lätt att kategorisera, utan öppnar även dörren för det oförutsedda, ofärdiga, föränderliga och gränsöverskridande. Ett fint sätt att utveckla detta och stärka mitt argument “allt är natur – allt är landskap” är med William Cronons citat: “*Our challenge is to stop thinking of such things according to a set of bipolar moral scales in which the human and the nonhuman, the unnatural and the natural, the fallen and the unfallen, serve as our conceptual map for understanding and valuing the world. Instead, we need to embrace the full continuum of a natural landscape that is also cultural, in which the city, the suburb, the pastoral, and the wild each has its proper place, which we permit ourselves to celebrate without needlessly denigrating the others.*” (Cronon, 1996, s. 89)

Som avslutning på min uppsats vill jag citera ett längre stycke av Tim Ingold som visar hur jag personligen tolkar orden landskap och natur. Stycket uttrycker på ett poetiskt vis hur människan och våra städer är en del naturen:

“As this passage reveals, what appear to us as fixed forms of the landscape, passive and unchanging unless acted upon from the outside, are themselves in motion, albeit on a scale immeasurably slower and more majestic than that on which our activities are conducted. Imagine a film of the landscape, shot over years, centuries, even millennia. Slightly speeded up, plants appear to engage in very animal-like movements, trees flex their limbs without any prompting

from the winds. Speeded up rather more, glaciers flow like rivers and even the earth begins to move. At yet greater speeds solid rock bends, buckles and flows like molten metal. The world itself begins to breathe. Thus the rhythmic pattern of human activities nests within the wider pattern of activity for all animal life, which in turn nests within the pattern of activity for all so-called living things, which nests within the life-process of the world.” (Ingold, 2000, s. 201)

REFERENSLISTA

Tryckta källor:

Carroll, John B. (ed.), 1956, *Language, Thought, and Reality*, MIT Press

Corner, James (ed.), 1999, *Recovering Landscape: Essays in contemporary Landscape Architecture*, Princeton Architectural Press

Cosgrove, Denis, 1985, *Prospect, perspective and the landscape idea*, Transactions of the Institute of British Geographers N.S.

Cronon, William (ed.), 1996, *Uncommon Ground: Rethinking the Human Place in Nature*, W.W. Norton & Co.

Devitt, Michael, Sterelny, Kim, 1999, *Language and Reality, 2nd Edition: An Introduction to the Philosophy of Language* (Bradford Books) MIT Press

Ingold, Tim, 2000, *The temporality of Landscape i The Perception of the Environment: Essays in Livelihood Dwelling and Skill*, Routledge

McHarg, Ian, 1992(1969), *Design with Nature*, John Wiley & Sons Inc.

Mostafavi, Mohsen, Ciro Najle, 2003, *Landscape Urbanism: A Manual for the Machinic Landscape*, Architectural Association

Olwig, Kenneth, 2002, *Landscape, Nature, and the Body Politic: From Britain's Renaissance to America's New World*, University of Wisconsin Press

Salzmann, Zdenek, 2006, *Language, Culture, and Society: An Introduction to Linguistic Anthropology, fourth edition*, Westview Press

Spirn Whiston, Anne, augusti 1990: *Architecture in the Landscape: Toward a Unified Vision i Landscape Architecture*

Thompson, George , Steiner, Frederick (ed.), 1997, *Ecological Design and Planning*, John Wiley & Sons Inc.

Waldheim, Charles (ed.), 2006, *The Landscape Urbanism Reader*, Princeton Architectural Press

Ziady DeLue, Rachel (ed.) , Elkins, James (ed.), 2007, *Landscape theory* ,The Art Seminar, Routledge

Bilder:

<http://visibleearth.nasa.gov/> : 11, 13, 14, 15

<http://www.flickr.com/photos/topherous/> : 2, 7, 16

Författarens egna : 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 12, 17, 18

Muntliga källor:

Charles Waldheim, e-mail korrespondens mellan 2009-02-10 och 2009-03-09

Emily Vogler, telefonintervju 2009-02-14